

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA LAG-a PAPUK ZA RAZDOBLJE 2023. - 2027.

1. izmjena LRS, lipanj 2025.

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Podmjera 19.1. »Pripremna pomoć« – provedba tipa operacije 19.1.1. »Pripremna pomoć« Mjera 19
»Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER
(CLLD – Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)«

Lokalna akcijska grupa „Papuk“

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014.-2020. (2021. i 2022.)

Udio sufinanciranja: 90% EU, 10% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

Urbroj: 02/25/010

Verzija 1.1

POPIS KRATICA

AGRONET	Elektronička aplikacija namijenjena za pomoć poljoprivrednim gospodarstvima i ostalim korisnicima u ostvarivanju prava na potpore u poljoprivredi
ARKOD	Sustav identifikacije zemljišnih parcela
APPRRR	Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
CLLD	eng. <i>Community Led Local Development</i> - Lokalni razvoj vođen lokalnom zajednicom
DZS	Državni zavod za statistiku
EU	Europska unija
EPFRR	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
IT	Informacijske tehnologije
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LAG	Lokalna akcijska grupa
LEADER	Program Europske unije za razvoj ruralnih područja fran. <i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale</i>
LRS	Lokalna razvojna strategija
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
OCD	Organizacije civilnog društva
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
PRR	Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020.
PG	Poljoprivredno gospodarstvo
PP	Park prirode
RH	Republika Hrvatska
SPZPP	Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027.
TZ	Turistička zajednica
VPŽ	Virovitičko-podravska županija
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika EU-a
TZP	Turistička zajednica područja

SADRŽAJ

UVOD	5
1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS	6
1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a	6
1.1.1. Područje LAG-a	6
Slika 1: Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u.....	7
Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske.....	8
Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u	9
1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a	10
1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a	11
1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština.....	11
Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a.....	12
1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a.....	12
Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a.....	14
Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a.....	14
1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	14
Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	16
1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a	16
Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a	17
1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a	18
Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja	20
Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	21
Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	21
Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a.....	21
Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a.....	22
Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a.....	22
Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a.....	22
Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a.....	23
Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a....	24
Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a.....	25
Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a.....	25
1.3. Demografske značajke LAG područja	26
Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a	27
Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a.....	28
2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.	29
Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata	30

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS-a	32
3.1. Opis partnerstva	32
Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a)	33
Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS	33
Tablica 22: Tijelo LAG-a nadležno za odabir projekata na LAG natječaju	33
3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS	34
Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS	34
4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA.....	35
4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize.....	35
Tablica 24: SWOT analiza LAG-a.....	35
5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS.....	37
5.1. Prikaz potreba LAG područja	37
Tablica 25: Potrebe LAG područja	38
5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS.....	40
Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS	40
5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje.....	41
Tablica 27: Intervencije u LRS	41
Tablica 28: Projekti suradnje.....	44
Tablica 29: Opis intervencija	45
5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima	61
5.5. Usklađenost LRS sa ZPP	62
Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP	62
6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS	63
6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS.....	63
Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS	64
6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS.....	64
Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP	66
7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS	68
7.1. Financijski plan provedbe LRS.....	68
Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS	68
7.2. Akcijski plan provedbe LRS.....	69
Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS	69
8. PRILOZI	70
Prilog 1.....	70
Prilog 2.....	71

UVOD

Lokalna akcijska grupa (LAG) „Papuk“ osnovana je 27. siječnja 2011. godine. Jedan je od tri LAG-a na području Virovitičko-podravske županije.

LAG-ovi su originalan i važan dio pristupa LEADER, a svojim djelovanjem povezuju lokalne dionike iz sva tri sektora (javni, civilni i gospodarski). Svojim osnutkom i djelovanjem, LAG „Papuk“ doprinosi jačanju kapaciteta lokalnih dionika te širenju LEADER/CLLD načela i metodologije u integralnom razvoju područja djelovanja uz međusektorsko povezivanje, jačanje kapaciteta, razmjenu iskustava, kao i javno zagovaranje interesa lokalnih dionika, predstavnika javnih i privatnih lokalnih socioekonomskih interesa. Svrha djelovanja LAG-a „Papuk“ je unaprjeđenje kvalitete života u prostoru područja djelovanja, poticanje interesnih skupina u donošenje odluka na lokalnoj razini, okupljanje i povezivanje dionika koji teže i djeluju u smjeru održivog i ujednačenog razvoja određenog područja. Područja djelovanja LAG-a odnose se na demokratsku političku kulturu, gospodarstvo, međunarodnu suradnju, obrazovanje, znanost i istraživanje, održivi razvoj, kulturu i umjetnost, zaštitu prirode i okoliša, te socijalnu djelatnost. Glavni zadatak LAG-a je izrada lokalnih razvojnih strategija te usmjeravanje i praćenje njihove provedbe uključujući korištenje sredstava potpore.

Lokalna razvojna strategija (LRS) LAG-a „Papuk“ osnovni je dokument integriranog teritorijalnog razvoja pod vodstvom zajednice LAG-a koji se provodi u svrhu ostvarenja cilja 5. Kohezijske politike Europske unije (EU) „Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa“ za programsko razdoblje 2021.-2027. Svrha LRS je i provedba programa LEADER/CLLD u okviru Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike EU usmjerena integriranom razvoju ruralnih područja koji vodi lokalna zajednica u programskom razdoblju 2023.-2027. LRS sadrži osnovne smjernice za realizaciju razvojnih intervencija na lokalnoj razini putem projekata koji odgovaraju specifičnim razvojnim potrebama lokalne zajednice i koji, na najbolji način, doprinose integralnom i održivom razvoju područja LAG-a „Papuk“.

Lokalna razvojna strategija izrađena je u skladu sa *Strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027.* (SP ZPP), intervencijom 77.06 *Potpore LEADER/CLLD pristupu* te prema *Uputi za izradu intervencija* i *Obrascu za izradu lokalne razvojne strategije LAG-a za razdoblje 2023.-2027.*, dokumentima donesenim od strane Ministarstva poljoprivrede. Također, Lokalna razvojna strategija usklađena je sa *Planom razvoja Virovitičko-podravske županije od 2021.-2027. godine* te *Strategijom razvoja turizma Virovitičko-podravske županije do 2030. godine* kao i drugim relevantnim razvojnim dokumentima nadređene regionalne i nacionalne te EU razine.

U pripremi i izradi LRS ključnu ulogu imali su predstavnici dionika iz svih interesnih skupina – gospodarske, civilne i javne odnosno iz gospodarskog, javnog i civilnog sektora. Cijeli proces izrade LRS zasnovan je na partnerskom pristupu i na sedam načela LEADER-a. U provedbi konzultacija sa širokim krugom razvojnih dionika održane su interaktivne radionice, sastanci, konzultacije na kojima su razmijenjene razvojne potrebe kao i dosadašnja iskustva u potpori razvoju područja LAG-a. Za utvrđivanje fokusa intervencija, odnosno njihova obuhvata, provedena je anketa koja je ujedno bila podloga za definiranje razvojnih potreba. Skupština LAG-a „Papuk“ je, nakon rasprave i usuglašavanja, na sjednici održanoj 18. rujna 2023. godine usvojila Lokalnu razvojnu strategiju za programsko razdoblje 2023.-2027.

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS

1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a

Lokalna akcijska grupa „Papuk“ (u daljnjem tekstu: LAG) obuhvaća jugoistočni dio Virovitičko-podravske županije. Sa svoje južne strane LAG graniči sa Požeško-slavonskom županijom, na istoku i sjeveru sa Osječko-baranjskom županijom. Prema Nacionalnoj klasifikaciji statističkih regija, LAG pripada NUTS-2 regiji Panonska Hrvatska. Okosnicu cestovnog prometa na području LAG-a čini državna cesta broj 2 (D2) GP Dubrava Križovljanska (granica s Republikom Slovenijom) – Varaždin – Virovitica – Našice – Osijek – Vukovar - GP Ilok. Državnu cestu D2 naziva se još i „Podravskom magistralom“. Ona spaja Sjeveroistočnu sa Istočnom Hrvatskom, te predstavlja veliko prometno opterećenje u naseljima kroz koja prolazi. Osim D2, na području LAG-a nalazi se i cesta D314, duljine 2,9 kilometara, a koja se odvaja južno od D2, te prolazi između Čačinaca i Feričanaca prema gradu Orahovici. Uz državne, na području LAG-a razvijena je mreža županijskih i lokalnih cesta.

1.1.1. Područje LAG-a

LAG „Papuk“ obuhvaća područje 5 jedinica lokalne samouprave i to: grad Orahovicu, te općine Crnac, Čačinci, Zdenci i Mikleuš. Na području LAG-a živi ukupno 10.335 stanovnika (Popis stanovništva 2021. godine) ili 14,69% stanovnika Virovitičko-podravske županije, odnosno 0,27% stanovnika Republike Hrvatske. Ukupna površina LAG-a je 467,99 km² što čini 23,14% Virovitičko-podravske županije, odnosno 0,83 % kopnene površine Republike Hrvatske. Na području LAG-a gustoća naseljenosti je 22,08 st/km². Jedinice lokalne samouprave unutar LAG-a broje 49 naselja.¹

Grad Orahovica, koji je ujedno i sjedište LAG-a, jedan je od tri grada u Županiji, te obuhvaća 13 naselja u kojima živi 43,90% stanovnika LAG-a. Nalazi se na području između Podravske magistrale na sjeveru i autoceste A3 na jugu. Zbog svog zemljopisnog položaja i prometne povezanosti, osim prema Virovitici, gravitira i prema Požegi i Našicama. Orahovica je grad sa značajnom kulturno - povijesnom baštinom i gospodarstvom koje se oslanja na poljoprivrednu proizvodnju i prerađivačku industriju. Na razini Županije sve više se prepoznaje kao kontinentalna turistička destinacija.

Općina Crnac nalazi se južno od rijeke Drave na samoj istočnoj granici Županije. Obuhvaća ukupno 10 naselja. Najvažnija gospodarska grana je poljoprivreda.

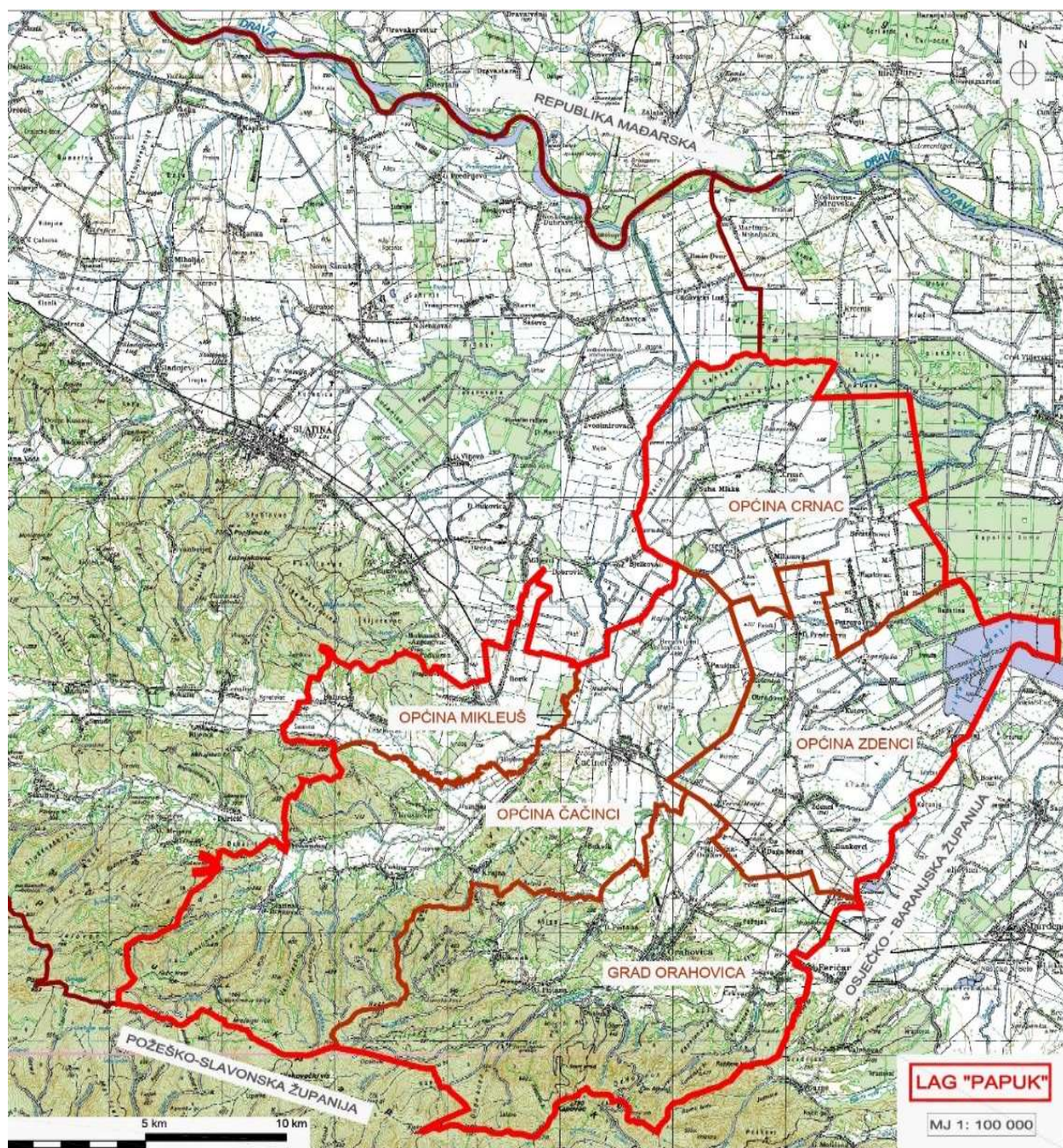
Općina Čačinci, obuhvaća 12 naselja i nalazi se na jugoistočnom dijelu Županije na prostoru Slavenskog gorja. Ukupna površina Općine je 145,02 km², što predstavlja 30,99% površine LAG-a. Najvažnije gospodarske grane su poljoprivreda i šumarstvo te prerada drveta. Sve veće značenje dobiva i sektor turizma.

Općina Mikleuš, obuhvaća 5 naselja u kojima živi 1.067 stanovnika. Nalazi se u jugoistočnom dijelu Županije, na prostoru Slavenskog gorja. Najvažnija gospodarska grana je poljoprivreda. Općina Zdenci, obuhvaća 9 naselja, nalazi se na istočnoj administrativnoj granici Virovitičko-podravske i Osječko-baranjske županije. Najznačajnije gospodarske grane su poljoprivreda, šumarstvo i akvakultura.

---

¹ Popis svih naselja vidljiv je u Tablici 1.

Slika 1: Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u

Izvor: LAG Papuk

Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske

Izvor: *LEDAER mreža Hrvatske*

Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u

Osnovni statistički podaci o LAG-u						
Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-a	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS (km ²)	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km ²)	Broj kućanstava u JLS
Grad Orahovica	4.537	Bijeljevina	11	123,67	36,69	1.746
		Orahovička				
		Crkvari	112			
		Dolci	239			
		Donja Pištana	207			
		Duzluk	136			
		Gornja Pištana	7			
		Karlovac Feričanački	9			
		Kokočak	8			
		Magadinovac	9			
		Nova Jošava	152			
		Orahovica	3384			
		Stara Jošava	237			
Šumeđe	26					
Općina Čačinci	2.162	Brezovljani	29	145,02	14,91	854
		Vojlovički				
		Bukvik	127			
		Čačinci	1719			
		Humljani	94			
		Krajna	4			
		Krasković	0			
		Paušinci	115			
		Prekoračani	0			
		Pušina	8			
		Rajino Polje	21			
		Slatinski Drenovac	29			
Vojlovica	16					
Općina Crnac	1.116	Breštanovci	99	79,13	14,10	443
		Crnac	407			
		Krivaja Pustara	0			
		Mali Rastovac	35			
		Milanovac	30			
		Novo Petrovo Polje	121			
		Staro Petrovo Polje	154			
		Suha Mlaka	68			
		Veliki Rastovac	193			
		Žabnjača	9			

Općina Zdenci	1.453	Bankovci	113	84,88	17,12	586
		Donje Predrijevo	80			
		Duga Međa	154			
		Grudnjak	4			
		Kutovi	114			
		Obradovci	41			
		Slavonske Bare	127			
		Zdenci	737			
		Zokov Gaj	83			
Općina Mikleuš	1.067	Balinci	52	35,29	30,24	426
		Borik	175			
		Četekovac	180			
		Čojlug	14			
		Mikleuš	646			
Ukupno LAG	10.335	49	10.335	467,99	22,08	4.055
Osobna iskaznica LAG-a						
OIB	93218257053					
Adresa sjedišta	Dalmatinska 110, 33515 Orahovica					
Adresa podružnica	n/p					
Kontakt telefon	091/955-7742					
Kontakt e-mail	lag.papuk@gmail.com					
Mrežna stranica	https://lag-papuk.hr/					

Izvor: Državni zavod za statistiku – za osnovne statističke podatke o LAG-u; Popis stanovništva 2021.

1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a

Geomorfološke karakteristike

LAG „Papuk“, reljefno gledajući, podijeljen je na dva osnovna dijela: nizinski te obronke lanca Papuka i Krndije. Nizinski dio je dio prostora pridravske ravnice i otvorenog panonskog prostora, a južni dio čine obronci Slavenskog gorja (obronci lanca Papuka). Područje grada i općina obuhvaća složena geografska građa, ona predstavlja ravničarski (Dravska potolina) i brdski dio (Slavonsko gorje). Dravska potolina je produkt dubokih rasjeda kojima je uvjetovan današnji smjer toka Drave. Formiranjem reljefa i procesima erozije i denudacije nastali su deluvijalno proluvijalni i aluvijalni sedimenti, koji pokrivaju dolinska i nizinska područja. Dravska potolina ispunjena je više od 3.000 metara naslagama neogenskog mora (Panonskog mora) i fluvijalnim i eolskim taloženjima kvartarne starosti. Slavonsko gorje dijeli se na više tektonskih jedinica od kojih je, za područje LAG-a, bitna tektonska jedinica Papuk. Slavonsko gorje predstavlja geološki najsloženije i najzanimljivije područje sjeverne Hrvatske. Jednu od najstarijih planina u vijencu Slavenskog gorja predstavlja Papuk, koji je izgrađen iz arhajskog gnajsa, tinjčevih škriljavaca i granita koji uz silurske naslage kremenih filita, grafitnih i kremenih škriljavaca potvrđuje njegov današnji postanak od prije milijardu godina. Papuk u sebi nosi tragove zbivanja prije stotinu milijuna godina, odnosno iz starog i srednjeg doba razvitka zemljine kore, mnoštvom okamenina morskih zvijezda, školjki i puževa u naslagama kredne formacije. Radi svoje jedinstvene geološke građe Papuk je postao (2007.) prvi hrvatski

geopark (UNESCO mreža geoparkova). Sjeverni prostor LAG-a tipično je nizinsko područje u kojem reljefna energija ne prelazi vrijednost od 5-30m/km². Južni dio obuhvaća obronke Papuka. Cijelo područje LAG-a nalazi se u području maksimalno opaženog intenziteta potresa od 7°MCS skale.

Klimatske karakteristike

Klimatološki gledano područje LAG-a „Papuk“ pripada području kontinentalne klime koja je karakteristična po ostrim i hladnim zimama, koje su dovoljno hladne da zadrže snježni pokrivač na duže vrijeme, te relativno suhim ljetima s malo padalina. Prosječna godišnja temperatura zraka na ovom području kreće se od 10 C° do 11 C°. Najniže temperature kreću se u prosjeku od -1 do -2 C°, a najviše od 19-20 C°. Za jesensko i zimsko razdoblje karakteristične su pojave magle². Prema godišnjoj ruži vjetrova najdominantniji su vjetrovi jugozapadnog, južnog i sjevernog smjera. Ukupni godišnji broj dana s jakim vjetrom (6 bofora) je svega 0,4%, što je gotovo beznačajno, a ako se pojavljuju onda je to u ljetnim mjesecima. Relativno veća količina padalina i prosječno mala oblačnost u vegetacijskom razdoblju (01. travnja - 30.listopada) ukazuju na pljuskovit karakter padalina u tom dijelu godine. Primarni maksimum padalina je krajem proljeća i početkom ljeta, a sekundarni u jesen. Minimum padalina javlja se kasno u ljeto, početkom jeseni ali i u tijeku zime. Padaline u obliku snijega javljaju se u prosincu, siječnju i veljači. Na području Republike Hrvatske najveću ranjivost prema posljedicama klimatskih promjena ima poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo, energetika i turizam, koji u velikoj mjeri ovise o klimatskim uvjetima. Klimatske promjene su prepoznate i kao „sigurnosna prijetnja“, rizik i izazov za Republiku Hrvatsku, stoga Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske predviđa djelovanje u pravcu jačanja otpornosti na klimatske promjene i smanjenja rizika. Na području LAG-a „Papuk“ procjenjuje se da je najveća opasnost od poplava.

1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština

Kulturna baština, materijalna i nematerijalna, zajedničko je bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njena zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta. Kulturna baština su dobra koja su naslijeđena od prethodnih generacija ili ona koja nastaju u sadašnjosti. Najčešće su pod državnim režimom zaštite, a ekonomski gledano, kulturna baština velik je i nedovoljno iskorišten turistički potencijal. Stoga je potrebno dalje provoditi njezinu valorizaciju, očuvanje te osmišljavati programe i sadržaje za njezino održivo korištenje u svrhu ukupnog razvoja područja LAG-a. Prema podacima Ministarstva kulture na području LAG-a „Papuk“ nalazi se 16 kulturnih dobara od kojih je 12 nepokretnih, dok se ostalih četiri (4) kategoriziraju kao pokretna kulturna dobra.

Najznačajniju kulturno-povijesnu baštinu na području LAG-a predstavlja Ružica grad ili Velika utvrda Orahovica. To je najveći sačuvani utvrđeni grad u Slavoniji i jedan od najvećih u Hrvatskoj. Ruševine ove utvrde svjedoče o razvijenoj kulturi u regiji od srednjeg vijeka do danas. Ružica grad se nalazi na sjeveroistočnom obronku Papuka (418 m) iznad sela Duzluka, nekoliko kilometara od grada Orahovice. Dvorac je bio strateški vrlo važan jer je imao veliki dio dravskog toka pod kontrolom. U neposrednoj blizini je cesta Kutjevo – Orahovica, koja povezuje dolinu Drave s Požeškom kotlinom. Prvi pisani

---

² PPU Virovitičko-podravske županije, PPU Grada Orahovice, PPUO Čačinci, Zdenci, Mikleuš, Crnac, Lokalna razvojna strategija LAG-a „Papuk“ 2014.-2020.

spomen Orahovice datira iz 1228. godine, a povijesni spomen samog dvorca datira iz 1357. godine (kao kraljevska imovina).

Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

JLS	Vrsta kulturnog dobra						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolik	Arheologija	Pojedinačno	Zbirka	
Grad Orahovica	Crkva Sv. Lovre; Kompleks manastira s crkvom Sv. Nikole; Ostaci plemićke kurije (Curiae Nobilitaris); Grad „Ružica“; Srednjovjekovni grad Oršulić; Crkva Našašća Sv. Križa			Arheološko nalazište Rastova kosa		Inventar crkve Sv. Lovre; Inventar crkve Sv. Nikole; Inventar crkve Sv. Paraskeve; Inventar crkve Našašća Sv. Križa	
Općina Čačinci	Crkva sv. Georgija		Kulturno – povijesni krajolik Jankovac				
Općina Mikleuš	Spomen grobnica 31 borca 51. vojvođanske divizije na katoličkom groblju; Spomen grobnica 42 borca 18. Slavonske udarne brigade na pravoslavnom groblju			Arheološko nalazište Jabučik - Bašće			
Ukupno LAG	9	0	1	2	0	4	0

Izvor: *Ministarstvo kulture i medija*

1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a

Na području LAG-a (JLS Čačinci i Orahovica) nalazi se dio parka prirode Papuk³ u površini od 8.959,62 ha ili 26,12% ukupne površine Parka (PP Papuk obuhvaća gotovo cijelo područje planine Papuk i zapadni dio planine Krndija). Zbog geološke raznolikosti područje Parka je zaštićeno i kao UNESCO geopark od 2007. godine. To je područje iznimne bioraznolikosti, a ističe se kao stanište brojnih ptica i šišmiša. Unutar Parka se nalazi park šuma Jankovac (Općina

³ Parkom prirode Papuk upravlja Javna ustanova Park prirode Papuk sa sjedištem u Voćinu

Čačinci), koji je zaštićen i kao kulturna baština pri Ministarstvu kulture. Park šuma Jankovac je jedna je od najljepših gorskih dolina okružena stoljetnom bukovom šumom.⁴

Prostornim planom Virovitičko-podravške županije⁵ određen je niz lokaliteta na području LAG-a koji su predviđeni za zaštitu u više kategorija: posebni rezervat (Mrtvi dol-šumska vegetacija), spomenik prirode (Rustine - geomorfološki spomenik), značajni krajobraz (područje oko "Ružice grada", područje oko "Manastira Sv. Nikolaja", ribnjak Grudnjak), spomenik parkovne arhitekture) park u Orahovici, šuma Albus, lokalitet Merkur kod Orahovice, park u Zdencima) i spomenik parkovne arhitekture - skupina stabala (skupina borova uz raskrižje ceste Đuričić – Drenovac).

Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

Ekološka mreža NATURA 2000 na području LAG-a⁶ obuhvaća područja važna za divlje svojte i stanišne tipove (POVS):

- Ribnjak Grudnjak s okolnim šumskim kompleksom (HR2001085)
- Papuk (HR2000580)
- Potoci oko Papuka (HR2001329)

te međunarodno važna područja za ptice (POP):

- Ribnjaci Grudnjak i Našice (HR1000011)
- Papuk (HR1000040)

Osnovne reljefne osobine prostora LAG-a odredile su osnovne tipove vegetacijskog pokrova, a to su brdski i nizinski. Šume brdskog dijela obuhvaćaju sljedeće zajednice, šuma hrasta lužnjaka i običnog graba, šuma hrasta lužnjaka s velikom žutilovkom, šuma bukve s lazarkinjom-varijanta s hrastom kitnjakom, šuma hrasta kitnjaka i običnog graba, šuma hrasta lužnjaka i običnog graba s bukvom.

Nizinski dio obuhvaća biljne zajednice hrasta lužnjaka i običnog graba te hrasta lužnjaka s velikom žutilovkom i šumom johe te šume bijele i crne topole, šume bijele vrbe, livadne i pašnjačke vegetacije, biocenoze lokava i močvara. Od biljaka, najrasprostranjenije su mahovine i alge kremenjašice, a još se javljaju i zelene alge, nitaste bakterije te gljive. Predstavnici faune ovog prostora pripadaju skupinama srednjoeuropske faune, ali i skupinama karakterističnim za južno-nizinski europski pojas, a dijelom i južno-gorski europski pojas faune. Među brojnim predstavnicima europske faune izdvajaju se faune vodozemaca (zelena žaba, gatalinka, običan vodenjak, pjegavi daždevnjak) i gmazova (bjelouška, riđovka). Brojne bare su značajne jer se u njima gnijezde divlje patke, gnjurci. Također je raznovrsna fauna sisavaca kao što su jež, šišmiš i drugo.⁷

Prirodna baština, jednako kao i kulturna baština, na području LAG-a važan je razvojni potencijal za ključne sektore, turizam i za poljoprivredu kao i za nove djelatnosti te za povećanje kvalitete življenja stanovnika na području LAG-a, ali i za posjetitelje područja. Potrebno je nastaviti sa aktivnostima valorizacija i zaštite, očuvanja i održivog korištenja te je potrebno značajno povećati aktivnosti na promociji zaštićenih prirodnih vrijednosti i prirodne baštine u cjelini. Uz usvajanje novih i vještina alata za upravljanje i provođenje mjera zaštite zaštićenih prirodnih vrijednosti i prirodne baštine u cjelini, u zaštićenim područjima, ali i na prostoru u cjelini, potrebno je provoditi i druge mjere zaštite okoliša (jačanje svijesti stanovnika i

---

⁴ Državni zavod za zaštitu prirode – Stručna podloga zaštite prirode za PP Papuk

⁵ Prostorni plan VPŽ: <https://juzpupvz.hr/wp-content/uploads/2018/02/VPZ-Sluzbeni-glasnik-br-9.pdf>

⁶ Prikaz na Slici 3. Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a Papuk

⁷ PPU Virovitičko-podravške županije, PPU Grada Orahovice, PPUO Čačinci, Zdenci, Mikleuš, Crnac, Lokalna razvojna strategija LAG-a „Papuk“ 2014.-2020

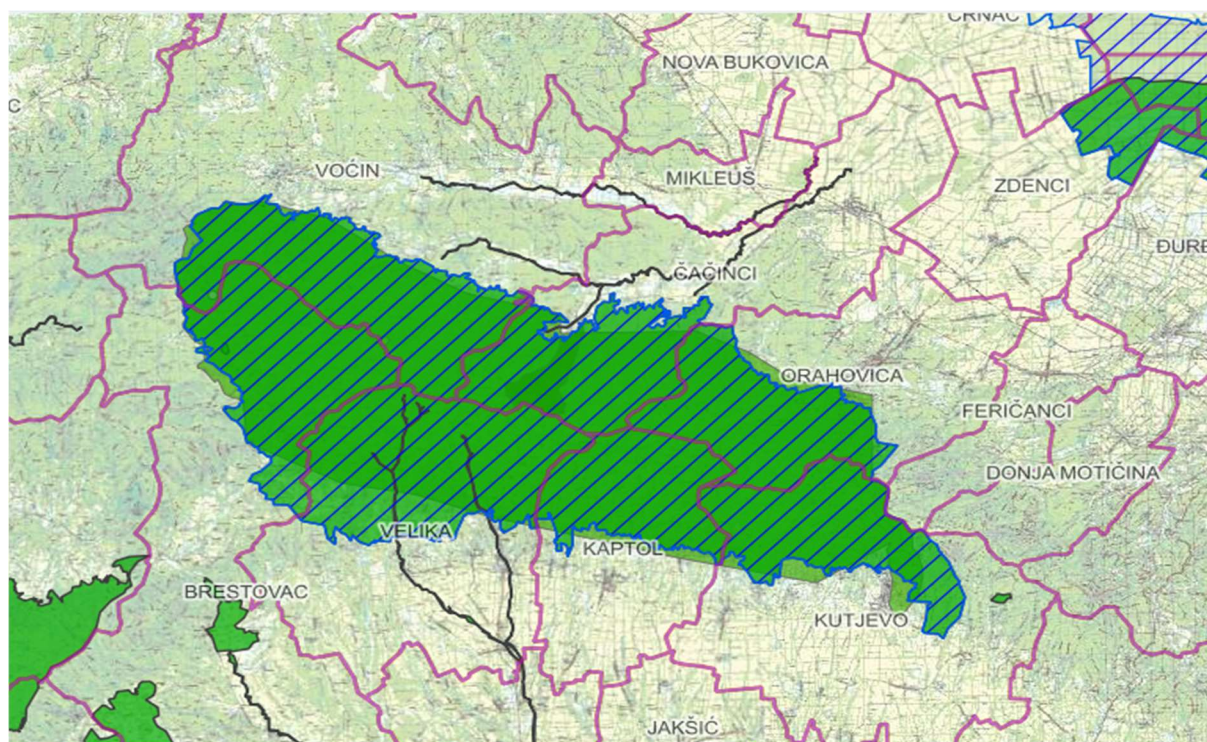
posjetitelja, revitalizacija krajolika, eko akcije i sl.), potrebno je provoditi edukativne aktivnosti i promociju o vrijednostima i održivom korištenju prirodne baštine na čitavom području LAG-a te, istovremeno, razvijati javnu turističku infrastrukturu.

Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a

Kategorija zaštite	Naziv	Površina u ha	Godina proglašenja	JLS-ovi u LAG-u na čijem području se nalazi
Park prirode	Papuk	8.959,62	1999.	Grad Orahovica, Općina Čačinci
Park šuma	Šuma Jankovac na Papuku	629,76	1955.	Općina Čačinci
Ukupno LAG	2			

Izvor: *Bioportal, web portal informacijskog sustava zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja*

Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

Izvor: *Bioportal, web portal informacijskog sustava zaštite prirode*

1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Na području LAG-a „Papuk“, okosnicu cestovnog sustava čini tzv. Podravska magistrala, odnosno državna cesta D2 GP Dubrava Križovljanska - GP Ilok. Osim D2, na području LAG-a nalazi se i cesta D314 duljine 2,9 km, koja se odvaja južno od D2, te prolazi između Čačinaca i Feričanaca prema Orahovici. Na području LAG-a ukupna dužina županijskih cesta iznosi 109,49 km, dok ukupna dužina lokalnih cesta iznosi 80,25 km⁸. Područjem LAG-a prolazi željeznička pruga Dalj-Osijek-Koprivnica-Varaždin (R 202) koja je od iznimnog značaja za regionalni putnički promet. Promet roba odvija se preko željezničkih kolodvora Zdenci-Orahovica te Čačinci. Na području LAG-a nema međunarodnih zračnih luka. Najbliža je zračna

⁸ Izvor: Županijske uprave za ceste (ŽUC) Virovitičko-podravske županije

luka Osijek, udaljena cca 72 km. Na području LAG-a nalaze se bivša poljoprivredna uzletišta koja je, prema sadašnjim PPUO Crnac i Zdenci, moguće proširiti i prenamijeniti u sportske zračne luke.

Sve JLS na području LAG-a imaju poštanske urede. Područje LAG-a u potpunosti je pokriveno fiksnim telefonskim linijama i mobilnom telefonijom, a telekomunikacijski promet obavlja više operatera. U općinama Čačinci i Zdenci te gradu Orahovici aktivirana je *wireless* mreža iz programa WiFi4EU koja stanovnicima u određenim područjima omogućuje besplatno korištenje interneta. Ukupan broj adresa na kojima je dostupna IKT infrastruktura iznosi 4.808 ili 72,86% ukupnog broja adresa na području LAG-a.⁹ Planira se daljnje poboljšanje pokrivanja, povećanje kapaciteta mreža i uvođenje novih usluga i tehnologija na području LAG-a.

Vodoopskrbni sustav Orahovice opskrbljuje naselja Grada Orahovica osim naselja Gornja Pištana i Kokočak, sva naselja Općine Crnac i Zdenci te naselja Čačinci, Paušinci i Bukvik u Općini Čačinci. Za naselja Donjoj Pištani i Duzluk (Grad Orahovica) imaju lokalni vodoopskrbni sustav. Vodoopskrbni sustav Slatina opskrbljuje naselja općine Mikleuš, no nisu obuhvaćena sva kućanstva, stoga se stanovnici koji nisu uključeni u vodoopskrbni sustav, vodom opskrbljuju iz kopanih ili bušenih bunara, kojima je zahvaćen prvi vodonosni horizont. Sustav odvodnje postoji u Orahovici, u izgradnji je u Čačincima i Zdencima, dok ga nema u Općinama Crnac i Mikleuš. Značajan dio naselja fekalne vode rješavaju kroz septičke taložnice, a oborinske vode odvođe se kanalima ili cestovnim jarcima u najbliže vodotoke.

Prijenosna mreža za opskrbu električnom energijom se sastoji od dalekovoda naponske razine 110 V i transformatorskih postrojenja. Distribucijskom mrežom razvod se vrši 35 kV dalekovodima i 10 kV vodovima do mjesnih TS10/0,4kV od kojih se dalje vrši NN razvod po domaćinstvima. Na području LAG-a nekoliko je postrojenja za proizvodnju iz OIE (2 sunčane elektrane instalirane snage od 10,00 i 25,00 kW te postrojenje za proizvodnju el. energije iz bioplina instalirane snage 1.000,00 kW¹⁰, projekti povećanja energetske efikasnosti financiraju iz nacionalnih izvora i pretežno se odnose na ulaganja javnog sektora.

JLS na području LAG-a opskrbljuju se plinom iz MRS Orahovica sustav plinoopskrbe je još uvijek nedovoljno razvijen. Od ukupno 49 naselja sustav plinoopskrbe izgrađen je u 14 naselja. Na području grada Orahovice, na distributivnu mrežu spojena su naselja Orahovica, Bijeljevina Orahovička, Dolci, Crkvari, Nova Jošava i Stara Jošava, dok je na području općine Crnac plinska mreža izgrađena u naseljima Crnac i Veliki Rastovac. Razvijenost plinoopskrbnog sustava u općini Zdenci obuhvaća naselja Duga Međa, Zdenci i Bankovci, dok je na području općine Mikleuš sustav plinoopskrbe izgrađen u dva naselja, i to: Mikleuš i Borik, a na području općine Čačinci sustav opskrbe plinom izgrađen je u naselju Čačinci. Ukupan udio izgrađenosti sustava opskrbe plinom iznosi 28,57%, a u naseljima do kojih nije došla plinska mreža kućanstva koriste kruta goriva kao primarni energent.

Vatrogasna služba je organizirana putem DVD-a koji su (ukoliko ih ima više na području jedne JLS) organizirani u vatrogasne zajednice te su svi vertikalno udruženi u Vatrogasnu zajednicu Virovitičko-podravske županije.

Na području Županije nema izgrađenog Centra za gospodarenje otpadom.

Grad Orahovica planira izgradnju reciklažnog dvorišta, dok općine Čačinci, Crnac i Zdenci imaju nabavljena mobilna reciklažna dvorišta, a općina Mikleuš ima u funkciji mobilno reciklažno dvorište. Općina Čačinci tijekom 2023. godine planira staviti u funkciju mobilno reciklažno dvorište, a općina Zdenci u suradnji s gradom Orahovica planira osigurati korištenje reciklažnog dvorišta na odlagalištu otpada TUK u Orahovici.

---

⁹ Detaljna razrada i opis podataka vezanih za pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture navedeno u Prilogu 1.

¹⁰ Hrvatski operator tržišta energije d.o.o., 2022., Godišnji izvještaj 2021.

Prikupljanje, odvoz i zbrinjavanje komunalnog otpada za grad Orahovicu, te općine Čačinci i Zdenci provodi komunalno poduzeće Papuk d.o.o. iz Orahovice. Za općinu Mikleuš komunalni otpad odvozi i zbrinjava Eko-Flor Plus d.o.o., a za općinu Crnac aktivnosti zbrinjavanja otpada obavlja koncesionar Crnac-promet d.o.o. Prikupljeni otpad sa područja grada Orahovice i općina Čačinci, Zdenci i Crnac odvozi se na odlagalište otpada „TUK“, dok se prikupljeni otpad sa područja općine Mikleuš odvozi na odlagalište otpada Čistoća Županja d.o.o., Županja i Odlagalište „Eko-Flor Plus“ d.o.o., Osijek. Na području LAG-a, još uvijek postoje lokacije na kojima se nelegalno odlaže otpad. Stopa odvojenog prikupljanja komunalnog otpada je niska te se kreće do 0,0 % (Crnac) do 16,0 % (Orahovica).¹¹

Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Ukupno
Autocesta	Km	n/p
Državna cesta	Km	350,80
Županijska cesta	Km	109,49
Lokalna cesta	Km	80,25
Nerazvrstana cesta	Km	103,91
Željeznička pruga	Km	10,87
Biciklističke staze	Km	n/p
Međunarodne zračne luke	Broj	n/p
Ostale zračne luke	Broj	n/p
Morske luke	Broj	n/p
Riječne luke	Broj	n/p
Elektr. ener. kablovi	Km	n/p
Pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture	% pokrivenosti EK infrastrukture – bakrena parica	72,74
	% pokrivenosti EK infrastrukture – svjetlovod	0,12
	% pokrivenosti EK infrastrukture – kolaksijalni kabel	n/p
Plinovod	Km	123,4
Vodovod	Km	200,44
Kanalizacija	Km	32
Pročišćivači otpadnih voda	Broj	n/p
Centri za gospod. otpadom	Broj	n/p
Pretovarni centri	Broj	n/p

Izvor: Jedinice lokalne samouprave jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Na području LAG-a „Papuk“ kulturni sadržaj pružaju kulturne ustanove Kurija Mihalović, Gradska knjižnica Orahovica, Centar za posjetitelje „Stara ložionica“. Značajna kulturna baština „Ružica grad“ u Orahovici, Crkva sv. Lovre, Kompleks manastira s crkvom sv. Nikole, Crkva Našašća sv. Križa, Srednjovjekovni grad Oršulić, Crkva sv. Georgija, Kulturno povijesni krajolik Jankovac, kao i mnoštvo drugih sakralnih objekata i kulturnih dobara. Područje LAG-a ima dosta sportsko-rekreacijskih infrastrukturnih objekata koji uključuju brojna nogometna, rukometna, košarkaška, teniska, odbojkaška i fitness igrališta, sportske dvorane, šetnice, igrališta za djecu te biciklističke i planinarske staze, no istima je potrebna obnova te daljnji razvoj kako za potrebe kvalitete života stanovnika tako i za daljnji razvoj turizma na području.

¹¹ Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, 2022., Izvješće o komunalnom otpadu za 2021. godinu

Vrtiće ima Grad Orahovica i Općine Čačinci i Crnac. U Općini Mikleuš, predškolski odgoj ostvaruje u sklopu osnovne škole kao i u općini Zdenci. Osnovnoškolsko obrazovanje organizirano je u svim JLS u četiri osnovne i pet područnih škola. Na području LAG-a, u Orahovici, djeluje područni odjel Glazbene škole Milka Kelemena. Srednjoškolsko obrazovanje organizirano je u Orahovici s programom opće gimnazije i strukovne škole za zanimanja: automehaničar, CNC operater, vodoinstalater, fizioterapeutske tehničar, konobar, kuhar, voćar-vinogradar-vinar⁹.¹² Uvođenjem smjera fizioterapije stvorila se velika mogućnost povezivanja srednjoškolskog sa daljnjim visokoškolskim obrazovanjem na području grada Orahovice, ali i LAG-a. U Orahovici se nalazi Dislocirani studij fizioterapije koji obuhvaća preddiplomski i diplomski sveučilišni studij fizioterapije, koji djeluje u sklopu Fakulteta dentalnu medicinu i zdravstvo Sveučilišta u Osijeku. Na području obrazovanja u periodu do 2027. Županija planira realizaciju 2 strateška županijska projekta izgradnju zgrade osnovne škole u Orahovici i sveučilišnog centra Orahovica. Obrazovne institucije uglavnom imaju standardnu opremu, ali i dalje postoje potrebe za modernizacijom i suvremenim sredstvima za nastavu.

Zdravstvena djelatnost na području LAG-a obavlja se kroz Dom zdravlja VPŽ s ispostavom u Orahovici, liječničke ambulante su u svim jedinicama lokalne samouprave, a stomatološke ordinacije u gradu Orahovici te općinama Čačinci, Mikleuš i Zdenci. U sklopu Doma zdravlja su ambulante: opća/obiteljska medicina, stomatološka, pedijatrijska, ginekološka i fizioterapeutska ambulanta te medicinsko – biokemijski laboratorij. Grad Orahovica je dobio Centar za prevenciju, dijagnostiku, liječenje i rehabilitaciju kardiovaskularnih bolesnika - prvi takav Centar u Slavoniji. Poslove u svezi socijalne skrbi obavljaju se pri Centru za socijalnu skrb, Ispostava Orahovica, Na području LAG-a djeluje i Gradsko društvo Crvenog križa. U Orahovici se nalazi Dom za starije i nemoćne osobe i Obiteljski dom za starije, oba u privatnom vlasništvu.

Na području LAG-a razvidna je potreba za daljnjom izgradnjom društvene infrastrukture u manjim naseljima, kao i za obnovom postojeće, kako radi podizanja kvalitete života stanovnika tako i za potrebe razvoja turizma. Društvenu infrastrukturu potrebno je povezati sa očuvanjem prirodne i kulturne baštine te očuvanjem tradicijskih vrijednosti područja, kao i jačanjem integracije zajednice. Socijalna skrb organizirana je na području, no nedostaju kvalitetni i inovativni sadržaji međugeneracijske solidarnosti i društvene integracije starijih osoba i drugih osjetljivih skupina. Potrebno je jačanje izvaninstitucionalnih usluga za sve osjetljiv skupine: starije i nemoćne, psihički oboljele, te djecu s teškoćama u razvoju. Važno je i poticati rad organizacija civilnog društva za pružanje socijalnih usluga sukladno lokalnim potrebama i u koordinaciji.

Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Količina
Društveni/kulturni dom, dom za mlade	Broj	11
Kazališta	Broj	n/p
Kino dvorane	Broj	n/p
Knjižnice	Broj	1
Muzeji	Broj	n/p
Vatrogasni dom	Broj	5
Ambulanta	Broj	5
Dom zdravlja	Broj	1
Bolnica	Broj	n/p
Vrtići	Broj	5

¹²Službena web stranica SŠ Stjepan Ivšić - Obrazovni programi i zanimanja SŠ Stjepan Ivšić

Ostali predškolski objekti	Broj	n/p
Osnovne škole	Broj	4
Srednje škole	Broj	1
Sportske građevine (zatvorene) ne uključujući školske dvorane	Broj	n/p
Sportske građevine (otvorene)	Broj	8
Dom za nezbrinutu djecu	Broj	n/p
Dom za starije i nemoćne	Broj	2
Ustanove za rehabilitaciju ovisnika (koje ne spadaju pod bolnice)	Broj	n/p

Izvor: *Službene stranice Jedinica lokalne samouprave; Vatrogasna zajednica Virovitičko-podravske županije; Županijska razvojna strategija Virovitičko-podravske županije za razdoblje do kraja 2020. godine; LRS LAG-a Papuk 2014.-2020.*

1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a

Geografski položaj, klima i ostali prirodni resursi, te postojeća infrastruktura i tehnologija predispozicija je za razvoj gospodarstva na području LAG-a. Uzimajući u obzir jedinice lokalne samouprave koje se nalaze na području LAG-a, može se reći kako je najrazvijeniji grad Orahovica u kojem je smještena glavnina industrije i obrtništva, dok su ostala naselja izvan grada orijentirana na poljoprivrednu djelatnost. Odlukom o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti¹³, na području LAG-a, općina Mikleuš pripada I. razvojnoj skupini JLS, općine Čačinci, Zdenci i Crnac pripadaju II. razvojnoj skupini JLS, dok grad Orahovica pripada V. razvojnoj skupini JLS.

Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama prema djelatnosti (NKD 2007) na području LAG-a je u porastu. Prema djelatnosti, najveći broj osoba zaposlenih u pravnim osobama je iz djelatnosti skupine C: Prerađivačka industrija, dok je najmanje zaposleno osoba iz djelatnosti skupine S: Ostale uslužne djelatnosti.

Razvoj poduzetništva (tvrtki i obrta) na području LAG-a znatno utječe na daljnji ekonomski rast i razvoj, te kao takvo smanjuje nezaposlenost, otvara nova radna mjesta, ali i potiče suradnju među poslovnim dionicima. Razvoj gospodarstva, povećanje gospodarskih subjekata, kao i povećanje konkurentnosti poduzetnika te zaposlenosti nastoji se potaknuti izgradnjom poduzetničkih zona. Za sada se na području LAG-a nalazi se nekoliko Poduzetničkih zona i to u: gradu Orahovici (Poduzetnička zona I Orahovica i Poduzetnička zona II Orahovica), općini Mikleuš (Poduzetnička zona Mikleuš), općini Čačinci (Poduzetničke zone Boćine, Selište i Lipovac) te na području općine Zdenci (Poduzetnička zona Duga Međa). Sa ciljem razvoja inovativnih ideja i većeg broja „start-up“ poduzeća na području LAG-a, odnosno na području grada Orahovice (Poduzetnička zona II Orahovica), izgrađen je Poduzetnički inkubator koji je dio mreže poduzetničkih inkubatora VPŽ. Prema podacima HGK na području LAG-a kao i prema podacima HOK-a, Udruženja obrtnika Slatina i Udruženja obrtnika Orahovica, razvidan je porast poduzetnika. Najveći broj pravnih osoba registriran je za djelatnosti skupine C; Prerađivačka industrija, zatim slijedi G; Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala te djelatnosti iz skupine A; Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo. U obrtništvu najveći broj, u 2020. godini, je u uslužnoj djelatnosti (34,43%) dok se proizvodnim djelatnostima bavi njih 26,42%.

Područje LAG-a ima brojne razvojne mogućnosti koje se temelje na prirodnim značajkama prostora, odnosno poljoprivrednom zemljištu te kao takvo broji ukupno 985 PG-a. Prema strukturi PG-a na području LAG-a, čak 90,36% odnosi se na OPG-ove, najmanji je udio zadruga (0,10%). Od ukupnog broja navedenih poljoprivrednih gospodarstava, udio ekoloških

¹³Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti

proizvođača na području LAG-a iznosi samo 6,5%. Najveći broj PG-ova nalazi se na području općina Čačinci i Crnac te grada Orahovice.

Zbog specifičnih razvijenosti poljoprivrednih resursa, zemljišta i prirodnih-klimatskih pogodnosti područje LAG-a je područje koje ima izniman potencijal za razvitak poljoprivrede koja pozitivno utječe na druge gospodarske grane, kao što je prehrambeno-prerađivačka djelatnost i turizam. Plodno tlo i klimatološka obilježja poput temperature zraka, oborina i vlage zraka pogodni su za poljoprivredu i kao takvi ne predstavljaju ograničenja, već omogućuju proizvodnju žitarica (pšenica, raž, ječam), uzgoj industrijskog bilja (suncokret, soja, šećerna repa), proizvodnju voća, vinove loze i grožđa, te ljekovitog bilja i duhana. Kao jedan od značajnijih prirodnih resursa na području LAG-a ističu se šumske površine, pri čemu zauzimaju 26,95% ukupne površine šuma i šumskog zemljišta cjelokupne županije, a prevladavaju šume bukve, šume kitnjaka i običnog graba, bagrema, johe i još mnoštvo drugih vrsta.

Najznačajniji subjekt koji se bavi poljoprivrednom djelatnošću na području LAG-a je PP Orahovica d.o.o. čije su osnovne djelatnosti ratarstvo, stočarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo i ribnjačarska proizvodnja te prerada ribe i proizvodnja vina. Od ukupne površine šumskog zemljišta na području LAG-a, 91,44% nalazi u vlasništvu Hrvatskih šuma, dok je samo 8,56% u privatnom vlasništvu. Na području LAG-a 21,90% poljoprivrednika bavi se stočarstvom uključujući goveda, konje, magarce, svinje, ovce, koze, pčele te perad. Sve je značajnije i pčelarstvo radi nacionalne/EU zaštite Slavenskog meda.

Područje LAG-a izniman je potencijal za razvoj turizma, zbog svojih prirodnih resursa, bogate kulturno-povijesne baštine, ali i specifičnosti područja. Baš zbog svojih turističkih značajki, područje LAG-a omogućuje razvoj selektivnih oblika turizma, kao što su: izletnički turizam, sportsko-rekreacijski, seoski, ciklo-turizam, manifestacijski, kulturni, eno-gastro i zdravstveni turizam. Prirodne uvjete za razvitak turizma čine Park prirode Papuk, jezero, šumska i planinska područja te prostrana lovna područja koja su pogodna za različite oblike turizma temeljenog na prirodi. Osim prirodnih značajki koje pridonose razvoju turizma, na području LAG-a nalaze se i brojni objekti sakralne i kulturne baštine koji predstavljaju iznimno vrijedne resurse za daljnji razvoj turizma na ovom području koji bi većom valorizacijom turističkih proizvoda, resursa i atrakcija ostvarivali veći utjecaj na rast gospodarstva. Kada je riječ o specifičnim oblicima turizma na području LAG-a, jasno je kako različite, već tradicionalne manifestacije čine značajan dio turističke ponude. Osim velikog broja manifestacija, područje LAG-a karakteriziraju i brojna lovna područja, ali i bogatstvo vodenih površina koji su izniman potencijal za razvoj lovnog i ribolovnog turizma, te vinorodna područja koja danas imaju sve veću ulogu u razvoju turizma ovog područja. Svojim turističkim resursima i kontinuiranim ulaganjima u razvoj turizma, područje LAG-a ima potencijal i potrebu za daljnji razvoj cjelogodišnjeg turizma, a koji bi ujedno domaćim, ali i stranim turistima omogućio bijeg od svakodnevice i urbanih područja. Kako bi se unaprijedila postojeća turistička ponuda na području LAG-a formirane su biciklističke rute¹⁴ i planinarski putevi koji posjetiteljima omogućuju boravak u prirodi i bijeg od ubrzanog načina života. Velik potencijal za razvoj turizma predstavljaju i obiteljska poljoprivredna gospodarstva (posebice za razvoj seoskog turizma) koja se, kroz svoju osnovnu djelatnost poljoprivredu, mogu dopunski uključiti u različite oblike pružanja usluga turistima te u djelatnosti prerade na vlastitom imanju. Sve veći broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava aktivnije se uključuje u pružanje različitih oblika usluga turistima, pa je tako uz sve raznovrsniju i bogatiju turističku ponudu područja LAG-a, posjetiteljima omogućen boravak u smještajnim kapacitetima koji se zasnivaju na hotelskom i privatnom smještaju. Na području LAG-a djeluje 12 smještajnih objekata, 8 na području grada Orahovice i 4 na području općine Čačinci koji ukupno nude 165 ležaja. Iako se neprestano ulaže

---

¹⁴ Službena web stranica Panonske biciklističke staze - Biciklističke staze na području LAG-a „PAPUK“

u razvoj i unapređenje turističke infrastrukture, gospodarski učinci turizma još su uvijek ispod potencijala kojima ovo područje raspolaže. Institucionalnu potporu čine TZ grada Orahovice i TZP Vrata Papuka koja obuhvaća prostor općine Čačinci i Voćin.

Važno je istaknuti kako su u gospodarskom razvoju područja potrebna ulaganja u nova znanja i tehnologije u proizvodnji proizvoda i usluga sa većom dodanom vrijednosti u dosadašnjim ali i novim djelatnostima. Svi oblici udruživanja predstavljaju potencijal koji je potrebno iskoristiti za povećanje konkurentnosti, pri čemu posebno treba istaknuti poljoprivredu. Podatci o nezaposlenima ukazuju na potrebu većeg uključivanja osjetljivih skupina društva u tržište rada te razvoj poduzetništva, posebno u nepoljoprivrednim djelatnostima. Potrebna je veća potpora razvoju ekološke poljoprivrede te udruživanje proizvođača, povezanih sa lokalnim turističkim tržištem. Potrebna je stalna edukacija svih gospodarskih dionika. Potrebno je unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje te povećanje kvalitete prerade poljoprivrednih proizvoda uz očuvanje okoliša. Potrebno je revitalizirati tradicijsku kulturu, proizvode zasnovane na vrijednoj baštini, proizvodnjom autohtonih i prepoznatljivih proizvoda.

Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja

JLS	Razvojna skupina prema IR	Indeks razvijenosti JLS	Prosječan dohodak po stanovnik, eura	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku, eura	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Visoko obrazovano stanovništvo (VŠS, VSS)
Općina Mikleuš	I.	90,244	3.632,06	166,58	0,1528	70,74	172,00	10,78
Općina Crnac	II.	92,479	4.068,21	434,95	0,1749	77,64	168,40	8,11
Općina Čačinci	II.	93,913	4.384,95	222,29	0,1547	78,47	180,50	13,45
Općina Zdenci	II.	93,237	4.049,07	527,45	0,1681	79,36	209,10	10,40
Grad Orahovica	V.	100,201	5.060,61	318,92	0,1003	84,79	173,30	20,86
Ukupno LAG	n/p	n/p	4.238,98	334,04	0,1502	78,20	180,66	12,72

Izvor: *MRRFEU*, Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti na lokalnoj razini (razdoblje 2020.-2022.)

Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj zaposlenih prema području djelatnosti – NKD 2007 ¹⁵																				Broj zaposlenih ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	352	70	889	74	13	31	49	53	24	3	19	1	35	2	44	228	93	6	-	-	-	1.986
2019.	254	65	942	73	15	44	117	82	11	4	17	-	64	1	47	228	96	8	-	-	-	2.042
2020.	349	69	841	74	10	27	113	83	1	3	18	-	64	1	89	227	120	10	1	-	-	2.100

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj poduzetnika ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	18	1	28	4	2	7	19	14	4	5	0	0	19	0	0	1	2	2	2	0	0	128
2019.	18	1	28	4	2	7	21	13	3	4	0	0	15	0	0	1	2	2	1	0	0	122
2020.	17	1	28	5	2	8	20	12	2	4	0	0	18	0	0	1	2	2	1	0	0	123

Izvor: Hrvatska gospodarska komora

Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	49	80	195
2019.	53	77	214
2020.	56	83	212

Izvor: Hrvatska obrtnička komora

¹⁵ Državni zavod za statistiku - Broj zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007)

Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Organizacijski oblik poljoprivrednika						
	OPG	SOPG	Obrt	Trgovačko društvo	Zadruga	Druga pravna osoba i ostalo	Od toga broj ekoloških proizvođača
Grad Orahovica	314	23	5	4	0	1	20
Općina Čačinci	145	11	5	0	0	0	19
Općina Crnac	157	14	8	4	0	1	10
Općina Zdenci	166	8	1	3	0	0	5
Općina Mikleuš	108	5	0	0	1	1	10
Ukupno LAG	890	61	19	11	1	3	64

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – AGRONET

Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (EUR)					
	do 3.000	3.001 – 8.000	8.001 – 15.000	15.001 – 50.000	50.001 – 100.000	100.001 i više
Grad Orahovica	193	93	36	17	7	1
Općina Čačinci	78	38	21	12	6	6
Općina Crnac	79	52	15	19	13	6
Općina Zdenci	80	52	16	20	5	5
Općina Mikleuš	65	24	7	12	4	3
Ukupno LAG	495	259	95	80	35	21

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a

JLS	Ukupna poljoprivredna površina (ha)	Ukupan broj parcela u ARKOD-u	Livade (ha)	Voćnjaci (ha)	Vinogradi (ha)	Maslinici	Pašnjaci (ha)	Oranice (ha)	Šume i šumsko zemljište
Grad Orahovica	1.908,64	2005	75,74	401,40	177,04	n/p	58,27	1.179,84	7.802,30
Općina Čačinci	3.638,09	1.695	100,65	321,13	42,00	n/p	61,43	3.109,35	7.394,80
Općina Crnac	2.977,12	1.151	25,79	77,86	0,14	n/p	20,31	2.852,59	2.184,44
Općina Zdenci	5.419,15	1.837	57,33	69,72	0,41	n/p	43,33	5.238,92	1.095,19
Općina Mikleuš	1.462,84	1.025	71,03	21,58	1,83	n/p	93,44	1.270,75	766,41
Ukupno LAG	15.405,84	7.713	330,53	891,68	221,41	n/p	276,78	13.651,45	19.243,14

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume d.o.o.

Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a

JLS	Kategorija stoke							
	Govedo	Ovca	Koza	Konj	Svinja	Perad	Magarac	Pčela (pčelinje zajednice)
Grad Orahovica	326	1.782	101	36	1.593	3.186	18	1.459
Općina Čačinci	174	441	51	1	1.089	2.708	n/p	1.316
Općina Crnac	762	504	39	5	2.799	1.109	n/p	709
Općina Zdenci	946	480	67	40	1.803	7.241	15	178
Općina Mikleuš	119	1.373	17	1	685	3.972	n/p	n/p
Ukupno LAG	2.327	4.580	275	83	7.969	18.216	33	3.662

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede*

Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

JLS	Godina																	
	2018.*						2019.						2020.*					
	dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista		
	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani
Općina Crnac	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Općina Čačinci	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	1.714	1.386	328	5.752	4.344	1.408	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Općina Mikleuš	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Grad Orahovica	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	4.262	3.620	642	14.871	12.569	2.302	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Općina Zdenci	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Ukupno LAG	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	5.976	5.006	970	20.623	16.913	3.710	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p

Izvor: *Državni zavod za statistiku*

*Napomena: podaci za 2018. i 2020. godinu nisu dostupni (objavljeni) zbog povjerljivosti ili nije bilo pojave u određenom periodu i/ili području.¹⁶

¹⁶ Državni zavod za statistiku – Gradovi u statistici, objavljeno 25.11.2021.

Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																														
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60 i više			ukupno
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	
Grad Orahovica	11	6	17	9	3	12	9	10	19	8	14	22	7	19	26	9	19	28	7	14	21	9	15	24	13	30	43	11	11	22	234
Općina Crnac	3	6	9	3	1	4	3	5	8	2	5	7	3	3	6	2	8	10	4	8	12	4	3	7	7	8	15	5	2	7	85
Općina Čačinci	3	3	6	7	11	18	7	7	14	3	4	7	7	11	18	6	7	13	2	10	12	5	12	17	20	17	37	13	6	19	161
Općina Mikleuš	1	0	1	1	5	6	1	1	2	0	5	5	1	4	5	4	4	8	1	4	5	2	4	6	7	10	17	5	0	5	60
Općina Zdenci	2	4	6	6	8	14	7	5	12	4	5	9	2	6	8	3	1	4	5	5	10	2	11	13	10	10	20	14	7	21	117
Ukupno LAG	20	19	39	26	28	54	27	28	55	17	33	50	20	43	63	24	39	63	19	41	60	22	45	67	57	75	132	48	26	74	657

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (<https://statistika.hzz.hr/>)

Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																																	
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60-64			65 i više			ukupno
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	
Grad Orahovica	8	8	16	73	42	115	127	107	234	146	87	233	133	103	236	100	95	195	119	128	247	117	118	235	104	48	152	25	20	45	5	-	5	1.713
Općina Crnac	2	2	4	32	10	42	34	14	48	32	8	40	28	9	37	31	13	44	25	15	40	16	8	24	12	2	14	1	-	1	-	-	-	294
Općina Čačinci	5	2	7	40	27	67	53	46	99	60	47	107	54	40	94	56	45	101	63	49	112	40	33	73	35	13	48	7	6	13	-	-	-	721
Općina Mikleuš	5	3	8	26	15	41	29	13	42	39	11	50	28	14	42	37	16	53	36	18	54	15	3	18	5	6	11	5	2	7	1	-	1	327
Općina Zdenci	6	5	11	32	26	58	46	31	77	45	20	65	37	14	51	43	28	71	44	32	76	44	13	57	17	10	27	8	7	15	1	2	3	511
Ukupno LAG	26	20	46	203	120	323	289	211	500	322	173	495	280	180	460	267	197	464	287	242	529	232	175	407	173	79	252	46	35	81	7	2	9	3.566

Izvor: Državni zavod za statistiku

1.3. Demografske značajke LAG područja

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, na području LAG-a obitavalo je 12.930 stanovnika, dok je prema popisu stanovništva 2021. godine, ukupan broj stanovnika na području LAG-a 10.335, pri čemu je uočen značajan pad broja stanovnika za 2.595, odnosno za 20,07%. Depopulacija na ovom području rezultat je većeg broja umrlih stanovnika nego rođenih, kao i nezaposlenost zbog koje se sve veći broj stanovnika iseljava u veća urbana područja.

Prema popisu stanovništva 2021. godine gustoća naseljenosti na području cjelokupnog LAG-a iznosi 22,08 st/km² što je daleko ispod prosječne gustoće stanovnika u Republici Hrvatskoj koja iznosi 68,71 st/km². Uzimajući u obzir podatke jedinica lokalne samouprave, najveća gustoća naseljenosti je na području grada Orahovice, a iznosi 36,69 st/km², zatim slijede općine Mikleuš sa 30,24 st/km², Zdenci sa 17,12 st/km², Čačinci sa 14,91 st/km² dok je najrjeđe naseljena općina Crnac sa 14,10 st/km².

Nizak životni standard, porast stope nezaposlenosti mladih u promatranom razdoblju, nedostatne ukupne potpore mladima imaju veliki utjecaj na razinu fertiliteta i broj živorođenih. Svi ti čimbenici uvelike modificiraju utjecaj bioloških faktora na kretanje nataliteta i prirodno prirasta i na području LAG-a, što rezultira još uvijek relativno niskim stopama nataliteta i pomicanjem dobnih granica za rađanje prvog djeteta.

Na području LAG-a u 2011. godini bilježi se veći broj umrlih nego rođenih, odnosno broj rođenih iznosi 121, dok je broj umrlih 222.¹⁷ Uzimajući u obzir podatke za 2020. godinu prema procjeni stanovništva Državnog zavoda za statistiku¹⁸, također je vidljiv veći broj smrtnih slučajeva na temelju ukupnog broja stanovnika na području LAG-a za navedeno razdoblje, a iznosi 177, dok je ukupan broj rođenih 2020. godine na području LAG-a 96. Vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih) na području LAG-a, 2011. godine iznosio je 54,50, dok je 2020. godine iznosio 54,24, a ukupna prosječna starost stanovnika u 2011. godini na području LAG-a iznosila je 42 godine.¹⁹

Prema popisu stanovništva 2021. godine, a uzimajući u obzir obrazovnu strukturu na području LAG-a razvidna je niža razina obrazovanja radno aktivnog stanovništva što ukazuje na potrebu razvoja edukacijsko informativnih aktivnosti odnosno svi aktivnosti vezanih za jačanje ljudskih kapaciteta i razvoj cjeloživotnog učenja. Isto tako, negativni demografski trendovi u području ukazuju na jačanje potpore osjetljivim skupinama društva, posebno ženama i mladima, te osobama starije dobi koje su još uvijek radno sposobne. Potrebno je pružiti potporu programima zapošljavanja i samozapošljavanja u svim sektorima. LAG se u ovom razdoblju mora posvetiti rješavanju potrebe povećanja kvalitete života stanovnika razvojem obrazovnih programa, jačanjem sporta i rekreacije te općeg zdravlja stanovnika. Posebno je potrebno razviti sadržaje i programe za osobe s invalidnosti te druge skupine društva s teškoćama.

---

¹⁷ Državni zavod za statistiku - prirodno kretanje stanovništva u 2011.

¹⁸ Državni zavod za statistiku - Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2020.

¹⁹ Državni zavod za statistiku - Kontingenti stanovništva po gradovima/općinama, popis 2011.

Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a

Naziv JLS	Natalitet		Mortalitet		Vitalni indeks		Prosječna starost stanovnika
	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.
Grad Orahovica	56	39	67	55	83,6	70,9	41,6
Općina Crnac	16	10	34	28	47,1	35,7	43,2
Općina Čačinci	28	23	60	43	46,7	53,5	42,7
Općina Mikleuš	8	12	23	25	34,8	48,0	40,4
Općina Zdenci	13	12	38	26	34,2	46,2	42,1
Ukupno LAG	121	96	222	177	54,50	54,24	42

Izvor: Državni zavod za statistiku; Popis stanovništva 2021 i 2011. Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske

Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a

Naziv JLS	Bez škole			Osnovna škola			Srednja škola ²⁰			Visoko obrazovanje											Nepoznato			
										Svega			Stručni studij ²¹			Sveučilišni studij ²²			Doktorat					
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U
Grad Orahovica	8	22	30	246	485	731	1239	1054	2293	331	383	714	144	148	292	184	232	416	3	3	6	n/p	n/p	n/p
Općina Čačinci	3	15	18	158	264	422	633	489	1122	88	122	210	41	53	94	47	69	116	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Općina Zdenci	3	12	15	113	221	334	410	292	702	68	59	127	37	24	61	30	35	65	1	n/p	1	1	n/p	1
Općina Crnac	4	9	13	122	175	297	300	185	485	34	29	63	11	14	25	23	15	38	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Općina Mikleuš	n/p	6	6	141	224	365	264	169	433	43	42	85	16	19	35	27	23	50	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Ukupno	18	64	82	780	1369	2149	2846	2189	5035	564	635	1199	249	258	507	311	374	685	4	3	7	1	n/p	1

Izvor: Državni zavod za statistiku (podaci za stanovništvo prema najviše završenoj školi i spolu), 2021.

²⁰ Obuhvaćene su sve srednje škole – industrijske i obrtničke strukovne škole, škole za zanimanje, škole za KV i VKV radnike, tehničke i srodne strukovne škole i gimnazije

²¹ Obuhvaćene su sve više škole, I. (VI.) stupnjevi fakulteta te stručni studiji po Bolgini.

²² Obuhvaćeni su svi fakulteti, umjetničke akademije, svi sveučilišni studiji po Bolgini te magistarski znanstveni, stručni i umjetnički studij.

2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.

LAG „Papuk“ je u razdoblju 2014.-2022. godine raspisao 7 LAG natječaja za 3 tipa operacije pri čemu je na područje LAG-a plasirano 965.899,94 eura.

3 natječaja raspisana su za „Razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava“, gdje je plasirano 53,98% alokacije za Podmjeru 19.2., pri čemu su potpore dodijeljene za 35 mala poljoprivredna gospodarstva. 1 natječaj raspisan je za „Restrukturiranje, modernizaciju i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava“, gdje je plasirano 7,03 % alokacije za Podmjeru 19.2., kroz koje je potpore ostvarilo 2 velika poljoprivredna gospodarstva. 3 natječaja raspisana su za „Poticanje ulaganja u osnivanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturu, te pripadajuću infrastrukturu“, gdje je plasirano 38,99% alokacije za Podmjeru 19.2., a potpore su dodijeljene za 14 korisnika. Do 01. lipnja 2023. godine, konačno je isplaćen 31 projekt, što iznosi 58% alokacije planirane za Podmjeru 19.2., pri čemu je ostvareno 1 novo radno mjesto. Putem Podmjere 19.2. za ostvarene potpore kroz LAG natječaje, krajnjim je korisnicima ukupno isplaćeno 662.510,39 eura, što iznosi 69%. Kroz Podmjeru 19.3., LAG je proveo 2 projekta suradnje. Za provedbu projekata suradnje LAG je na raspolaganju imao ukupno 31.031,39 eura.

U prvom projektu suradnje pod nazivom „Turizmom razvijamo područje“ sudjelovalo je ukupno 6 LAG-ova iz RH (LAG „Moslavina“ kao glavni partner, te LAG „Virovitički prsten“, LAG „Srijem“, LAG „Baranja“, LAG „Međimurski doli i bregi“ i LAG „Papuk“). Ukupna vrijednost projekta iznosila je 162.120,65, a LAG „Papuk“ sudjelovao je sa iznosom od 17.626,39 eura. Opći cilj projekta bio je podići kvalitetu života stanovnika na područjima LAG-ova partnera kroz jačanje prepoznatljivosti područja i turističke ponude, dok je specifični cilj bio educirati se i razmijeniti iskustva u promociji ruralnog turizma i jačati specifične oblike ruralnog turizma objedinjavanjem prirodnih i kulturnih resursa, tradicijske baštine te posebnosti područja. U sklopu navedenog projekta LAG „Papuk“ je izradio promotivni film područja LAG-a „Papuk“ kako bi se povećala prepoznatljivost područja na kojemu LAG djeluje.

U drugom projektu suradnje pod nazivom „BusyBee Workshop“ sudjelovalo je ukupno 5 LAG-ova iz RH (LAG „Bilogora-Papuk“ kao glavni partner, te LAG „Virovitički prsten“, LAG „Lika“, LAG „Vinodol“ i LAG „Papuk“). Ukupna vrijednost projekta iznosila je 111.586,70 eura, a LAG „Papuk“ sudjelovao je sa iznosom od 13.405,00 eura. Opći cilj projekta bio je poboljšati konkurentnost i održivost poljoprivrednih gospodarstava i ruralnih područja, a specifični cilj bio je razmijeniti iskustva lokalnih akcijskih grupa u stvaranju prepoznatljivosti ruralnog područja te potaknuti plasman poljoprivrednih proizvoda kroz turizam te promovirati turizam temeljen na vinu i gastronomiji.

Preko Podmjere 19.4., LAG „Papuk“ je na raspolaganju imao 249.315,90 eura. Za provedbu LEADER programa u LAG-u su zaposlene dvije osobe.

Osim provedbe LEADER programa LAG je bio prijavitelj na natječaje koje je raspisivala Virovitičko-podravska županija, pa je tako organizirao edukativne radionice i nabavio 5 prijenosnih računala za edukaciju mladih i nezaposlenih osoba iz područja web programiranja, te je izradio katalog proizvoda i usluga (web shop) stanara Mreže poduzetničkih inkubatora u Virovitičko-podravskoj županiji. LAG također sudjeluje kao partner u projektu Dijalogom do Hrvatske mreže za društveno poduzetništvo, a cilj projekta je ojačati kapacitete organizacija civilnog društva za partnerski odnos s ciljnim skupinama (OCD, socijalni partneri: poduzetnici i sindikati, Hrvatski zavod za zapošljavanje, centri za socijalnu pomoć i znanstvene organizacije) kroz provedbu ispitivanja javnog mijenja i potreba društva, znanstvenih istraživanja, izrade smjernica i analiza društvenog utjecaja te strukturnog dijaloga svih dionika i donositelja odluka kako bi se doprinijelo razvoju društvenog poduzetništva te se uspostavlja Hrvatska mreža za društveno poduzetništvo kao alat stalnog dijaloga.

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata

Provedba LRS 2014. – 2022.											
Tip operacije	Natječaj LAG-a		Odobreni projekti od strane LAG-a		Odobreni projekti od strane APPRRR		Potpuno isplaćeni projekti		Pokazatelji		
	br	Alokacija, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	Br. novostvorenih radnih mjesta (u isplaćenim projektima)	Pokazatelji LAG-a (ciljna vrijednost LAG-a)	Pokazatelji LAG-a (u isplaćenim projektima na dan 01.06.2023.)
4.1.1.	1	67.910,99	2	67.910,99	2	67.910,99	2	67.910,99	1	Broj kreiranih radnih mjesta putem sufinanciranih projekata – 2 Broj poljoprivrednih gospodarstava kojima je dodijeljena potpora za ulaganje u restrukturiranje i modernizaciju – 2	Broj kreiranih radnih mjesta putem sufinanciranih projekata – 1 Broj poljoprivrednih gospodarstava kojima je dodijeljena potpora za ulaganje u restrukturiranje i modernizaciju - 2
6.3.1.	3	521.536,93	35	521.251,64	35	521.251,64	22	325.801,40	0	Broj PG-a koja su dobili potporu za razvoj malih PG – 35	Broj PG-a koja su dobili potporu za razvoj malih PG – 22
7.4.1.	3	376.784,24	14	376.737,31	14	376.737,31	7	171.072,84	0	Postotak ruralnog stanovništva koje ima korist od poboljšanih usluga/infrastrukture – 30%	Postotak ruralnog stanovništva koje ima korist od poboljšanih usluga/infrastrukture – 36,77%

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, iskorištenost sredstava, iskorištenost sredstava

Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.						
Naziv projekta	Izvor financiranja projekta	Ukupni iznos projekta, eura	Iznos učešća LAG-a, eura	Razdoblje provedbe projekta	Uloga LAG-a u provedbi projekta	Rezultati i pokazatelji
Programiraj svoju budućnost	Virovitičko-podravska županija	1.698,19	1.034,57	travanj 2021. – studeni 2021.	Nositelj	Provedene radionice web programiranja u trajanju od 15 tjedana za 9 polaznika, te nabavljeno 5 prijenosnih računala u svrhu provedbe radionica.
Misli globalno, kupuj lokalno	Virovitičko-podravska županija	663,61	398,17	lipanj 2022. – kolovoz 2022.	Nositelj	Izrađen katalog proizvoda i usluga (web shop) stanara Mreže poduzetničkih inkubatora Virovitičko-podravske županije.
Turizmom razvijamo područje	LEADER Podmjera 19.3.2.	162.120,65	17.626,39	rujan 2020. - lipanj 2022.	Partner	Izrađen promotivni film područja LAG-a, održano šest dvodnevni događanja sa 300 dionika radi edukacije i razmjene iskustava u turizmu, povećana vidljivost područja partnera.
BusyBee Workshop	LEADER Podmjera 19.3.2.	111.586,70	13.405,00	lipanj 2020. – studeni 2022.	Partner	Izrađena studija razvoja marketinškog koncepta pozicioniranja lokalnih proizvoda, održano pet događanja na području svih LAG partnera..
Dijalogom do Hrvatske mreže za društveno poduzetništvo	Europski socijalni fond	477.515,53	0,00	listopad 2020.- listopad 2023.	Partner	Projekt će ojačati kapacitete OCD-a za partnerski odnos s ciljnim skupinama (OCD, socijalni partneri: poduzetnici i sindikati, Hrvatski zavodi za zapošljavanje, centri za socijalnu pomoć i znanstvene organizacije) kroz provedbu ispitivanja javnog mnijenja i potreba društva, znanstvenih istraživanja i dr. kako bi se doprinijelo razvoju društvenog poduzetništva te se uspostavlja Hrvatska mreža za društveno poduzetništvo kao alat stalnog dijaloga.

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, iskorištenost sredstava, interna evidencija LAG-a

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS-a

3.1. Opis partnerstva

Jedno od temeljnih načela lokalnog razvoja je načelo partnerstva, suradnje javne, gospodarske i civilne interesne skupine, koji djeluje kao forum za dijalog i postizanje konsenzusa između različitih skupina dionika i ima savjetodavnu ulogu pri izradi i provedbi planskih dokumenata, pa tako i LRS-a. Provedba partnerskog odnosa među članovima LAG-a definirana je odredbama Statuta LAG-a i načelima LEADER pristupa. Osnovna svrha partnerstva je pružanje pomoći zainteresiranim dionicima kako bi zajednički osmislili, doprinijeli i proveli strategiju održivog razvoja, temeljenu na osobitostima područja.

LAG-om „Papuk“ upravljaju članovi LAG-a neposredno putem svojih predstavnika u tijelima LAG-a. LAG se sastoji od slijedećih tijela:

1. Skupština – najviše tijelo LAG-a koju čine svi članovi
2. Predsjednik i 2 zamjenika predsjednika
3. Upravni odbor
4. Nadzorni odbor

Skupština, kao najviše tijelo LAG-a, broji ukupno 48 članova. U njenom sastavu zastupljene su sve interesne skupine, s time da niti jedna interesna skupina ne prelazi 50%. Od ukupnog broja članova (48), 16 članova pripada gospodarskoj (33,33%), 18 članova civilnoj (37,50%), te 14 članova javnoj interesnoj skupini (29,17%). Od ukupnog broja članova, 27,08% je žena, dok je mladih osoba 33,33%. Skupština se saziva minimalno jednom godišnje i na njoj se usvajaju godišnja izvješća LAG-a, donosi plan rada i financijski plan, te ostale odluke dodijeljene temeljem Statuta. Skupština također donosi odluke vezane uz sadržaj i provedbu Lokalne razvojne strategije.

Predsjednik obavlja provedbene funkcije u LAG-u odnosno odgovoran je za provedbu odluka i akata koje donose tijela LAG-a. Također obavlja i ostale dužnosti koje su mu dodijeljene temeljem Statuta. U slučaju odsutnosti, spriječenosti ili sukoba interesa predsjednika u donošenju odluka o radu LAG-a, zamjenjuje ga jedan od zamjenika kojeg odlukom imenuje predsjednik.

Upravni odbor, ukupno broji 11 članova. U njegovom sastavu također su zastupljene sve interesne skupine, s time da niti jedna interesna skupina ne prelazi 50%. Od ukupnog broja članova (11), 4 člana pripada gospodarskoj (36,36%), 4 člana civilnoj (36,36%), te 3 člana javnoj interesnoj skupini (27,27%). Od ukupnog broja članova Upravnog odbora, 5 članova su žene tj, 45,45%, dok je 3 mlade osobe, odnosno 27,27%. Upravni odbor donosi odluke vezane uz rad LAG-a dodijeljene temeljem Statuta, ali je i tijelo LAG-a nadležno za odabir projekata na LAG natječajima.

Nadzorni odbor je tijelo kontrole rada LAG-a, koje nadzire financijski i organizacijski rad, te tijelo koje razmatra i donosi odluke o prigovorima na odluke Upravnog odbora o odabiru projektnih prijedloga odnosno projekata u sustavu provedbe decentralizirane raspodjele javnih sredstava kojima upravlja LAG. Nadzorni odbor ukupno broji 7 članova (2 člana pripadaju javnoj interesnoj skupini, 2 člana civilnoj interesnoj skupini, te 3 člana gospodarskoj interesnoj skupini).

Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a)

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ²³
16	18	14	48	13	16

Izvor: *LAG Papuk***Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS****Skupština LAG-a**

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ²⁴
16	18	14	48	13	16

Izvor: *LAG Papuk***Tablica 22: Tijelo LAG-a nadležno za odabir projekata na LAG natječaju****Upravni odbor LAG-a**

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ²⁵
4	4	3	11	5	3

Izvor: *LAG Papuk*²³ osobe do uključujući 40. godina²⁴ osobe do uključujući 40. godina²⁵ osobe do uključujući 40. godina

3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS

LAG „Papuk“ je u veljači 2022. godine započeo s izradom Lokalne razvojne strategije za razdoblje 2023.-2027. Za izradu LRS LAG-a „Papuk“ za razdoblje 2023.-2027., LAG je uz pomoć konzultanata provodio razne radionice koje su od velikog značaja za prikupljanje informacija od strane dionika s područja LAG-a, te izradu SWOT analize i intervencija, ali je provodio i individualna savjetovanja/konzultacije sa zainteresiranim dionicima.

LAG „Papuk“ je održao 4 radionice na temu izrade LRS LAG-a „Papuk“ na kojima su bili svi zainteresirani dionici iz područja javnog, gospodarskog i civilnog sektora, te 1 sastanak sa članovima LAG-a i ostalim zainteresiranim dionicima vezan uz predstavljanje LRS LAG-a „Papuk“ za razdoblje 2023.-2027. Prva i druga radionica održane su u rujnu 2022. godine u gradu Orahovici i općini Zdenci. Treća i četvrta radionica održane su veljači 2023. godine u općini Crnac i općini Mikleuš, dok je sastanak vezan uz predstavljanje izrađene LRS LAG-a „Papuk“ održan u rujnu 2023. godine u općini Čačinci.

Radionice i sastanci vezani uz izradu LRS LAG-a „Papuk“ održani su u svim jedinicama lokalne samouprave koje pripadaju području LAG-a „Papuk“. Sve četiri radionice bile su za informiranje i konzultiranje sa sudionicima svih interesnih skupina koji sudjeluju u stvaranju LRS LAG-a „Papuk“ za razdoblje 2023.-2027., o načinima izrade LRS LAG-a, te o izradi raznih poglavlja unutar LRS koji su bitni faktor za LRS LAG-a „Papuk“. Osim radionica i konzultacija sa zainteresiranim dionicima s područja LAG-a, prikupljane su i projektne ideje, kako bi se što bolje shvatile razvojne potrebe područja, na temelju kojih se formiraju i izrađuju intervencije. Prilikom izrade LRS LAG-a sudjelovali su predstavnici javnih, civilnih i gospodarskih interesnih skupina s područja LAG-a „Papuk“. Odnosno na radionicama i sastanku sudjelovalo je ukupno 137 dionika, od kojih 30 (21,89%) pripada javnoj, 56 (40,88%) civilnoj te 51 (37,23%) gospodarskoj interesnoj skupini. Sve radionice popraćene su medijima, odnosno širu javnost se informiralo kroz medijske kanale (radio, web portale, društvene mreže).

Nakon završetka postupka izrade LRS, a prije samog usvajanja od nadležnog tijela LAG-a, ista je objavljena na mrežnoj stranici LAG-a kako bi široka zainteresirana javnost bila uključena u izradu LRS. Skupština LAG-a usvojila je LRS za razdoblje 2023.-2027. na sjednici održanoj 18. rujna 2023. godine.

Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS

Naziv događaja (sastanak, radionica i sl.)	Broj sudionika	Mjesto održavanja događaja	Datum održavanja događaja
Radionica za izradu LRS LAG-a Papuk za razdoblje 2023.-2027.	32	Orahovica	01.09.2022.
Radionica za izradu LRS LAG-a Papuk za razdoblje 2023.-2027.	25	Zdenci	14.09.2022.
Radionica za izradu LRS LAG-a Papuk za razdoblje 2023.-2027.	25	Crnac	27.02.2023.
Radionica za izradu LRS LAG-a Papuk za razdoblje 2023.-2027.	20	Mikleuš	28.02.2023.
Sastanak vezan uz predstavljane LRS LAG-a Papuk za razdoblje 2023.-2027.	35	Čačinci	18.09.2023.
Skupština LAG-a - Usvajanje LRS	25	Čačinci	18.09.2023.

Izvor: LAG Papuk

4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize

U svrhu izrade SWOT analize organizirane su radionice na kojima su svi sudionici bili upoznati s analizom stanja te su kroz iznošenje vlastitih mišljenja i sudjelovanja u raspravama o stanju gospodarstva, infrastrukture i razvoju društva uvelike doprinosili samom procesu izrade LRS, odnosno u fazi razumijevanja razvojnih potreba područja LAG-a. Na temelju navedenih kategorija pristupilo se izradi SWOT analize kako bi se još detaljnije dobio uvid u područja za koja se smatra da bi se, ulaganjem u ista, pridonijelo razvoju LAG-a.

Tablica 24: SWOT analiza LAG-a

Snage	Slabosti
<p><u>Zemljopisni položaj/Kulturna i prirodna baština</u> Povoljan geoprometni položaj – prometna povezanost sa istočnom i zapadnom Hrvatskom Bogata tradicijska i značajna kulturno-povijesna baština Očuvana prirodna baština i staništa, posebno ona vezana uz vodne tokove Međunarodno valorizirane i zaštićene prirodne vrijednosti (Geopark Papuk, PP Papuk)</p> <p><u>Komunalna i društvena infrastruktura</u> Javna vodoopskrba u većini naselja Ulaganja u gospodarenje otpadom Dobra opskrba električnom energijom Društvena infrastruktura u svim JLS Primarni zdravstveni sustav u svim JLS Sve razine obrazovanja Sportsko-rekreacijska infrastruktura</p> <p><u>Poduzetništvo</u> Velika poduzetnička tradicija Poslovne zone i poduzetnička infrastruktura Lokacije za eksploataciju građevinskog pijeska i šljunka, ležišta nafte i zemnog plina Razvijena prerađivačka industrija bazirana na sirovinskoj osnovi područja</p> <p><u>Poljoprivreda</u> Duga tradicija poljoprivredne proizvodnje Povoljni pedološki i klimatski uvjeti za stočarstvo, povrće, duhan, žitarice, industrijsko i ljekovito bilje, vinogradarstvo Razvijena slatkovodna akvakultura Prepoznatljivi proizvodi s oznakom kvalitete (orahovački lješnjak) Područje proizvodnje s oznakom kvalitete (slavonski med, slavonski kulen, slavonska kobasica)</p>	<p><u>Kulturna i prirodna baština</u> Nedovoljno briga o zaštiti okoliša i daljnjem očuvanju kulturne i prirodne baštine Degradacija zemljišta i krajobraza uzrokovana depopulacijom</p> <p><u>Komunalna i društvena infrastruktura</u> Neriješena odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda Nelegalna odlagališta otpada Nedovoljno korištenje obnovljivih izvora energije Nedostatna infrastruktura za suvremen život lokalnih zajednica Nedovoljna opremljenost obrazovnih institucija te OCD-a Nedostatak usluga za sve osjetljive skupine društva Nedostatak financijskih sredstava za održavanje sportsko-rekreacijske infrastrukture, razvoj pješačkih i biciklističkih staza</p> <p><u>Poduzetništvo</u> Nizak udio mladih i žena u strukturi zaposlenih Niži dohodak od nacionalnog prosjeka Nedostatak interesa za ulaganje u energetska učinkovitost Nerazvijen IT sektor Nedostatak inovativnosti, novih proizvoda i usluga</p> <p><u>Poljoprivreda</u> Zapuštanje poljoprivrednih površina Zastarjelost poljoprivredne mehanizacije i slaba uporaba novih tehnologija, posebno malih PG-a Nedovoljno razvijena ekološka poljoprivreda Nedovoljno udruživanje poljoprivrednika</p>

<p>Proizvodnja profitabilnih i radno intenzivnih poljoprivrednih kultura (povrće – paprika, duhan i kvalitetna vina)</p> <p><u>Turizam</u> Rast turizma i kvalitete usluga Selektivni oblici turizma zasnovani na prirodnim resursima (pješački, ciklo i dr.) Gastro-ponuda</p> <p><u>Demografija</u> Mladi visokoobrazovani na području LAG-a</p>	<p><u>Turizam</u> Nedostatna turistička infrastruktura i ponuda, nedostatak smještaja Nedostatno povezivanje atrakcija i razvoj zajedničke prepoznatljivosti područja</p> <p><u>Demografija</u> Depopulacija ukupnog područja LAG-a i starenje stanovništva Nedovoljna obrazovanost ukupnog stanovništva Slaba digitalna pismenost i cjeloživotno učenje Neprepoznavanje potreba mladih za kvalitetan život i rad u suvremenom društvu Nedovoljno razvijeno civilno društvo koje može svojim projektima nadopuniti projekte/ulaganja javnog i privatnog sektora</p>
Prilike	Prijetnje
<p>Financiranje razvojnih projekata iz nacionalnih i EU izvora Programi zelene i digitalne tranzicije Razvoj i uporaba novih tehnologija Brzi rast korištenja obnovljivih izvora energije Potpore razvoju prepoznatljivosti destinacija kontinentalnog turizma Trendovi potražnje suvremenog turizma Promovirati i izgraditi tržišnu nišu za već prepoznate poljoprivredne proizvode na razini povijesne regije Slavonija Prepoznavanje potreba mladih i poduzetnika</p>	<p>Negativni demografski trendovi u RH, iseljavanje mladih i obrazovanih stanovnika Napuštanje sela i gubitak etnokulture područja Siromaštvo stanovnika ruralnih područja, male plaće „okidač“ za napuštanje područja LAG-a Smanjenje gospodarskih aktivnosti zbog nedostatka radne snage i manjih plaća od prosjeka RH Nedovoljna zainteresiranost za zaštitu i očuvanje prirodnih resursa Klimatske promjene i elementarne nepogode (suše, poplave i dr.) uvjetuju stagnaciju ili napuštanje poljoprivredne proizvodnje</p>

SWOT analiza ukazala je da područje LAG-a prvenstveno ima velik razvojni potencijal daljnjem jačanju poljoprivredne proizvodnje i proizvodnje lokalne hrane zasnovane na tradiciji područja što je prepoznato na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Isto tako, radi očuvane prirodne razvojne osnove kao i samog postojanja PP Papuk, područje LAG-a ima velik potencijal u razvoju ekološke poljoprivrede i poljoprivredne proizvodnje sa većom dodanom vrijednosti, što je velika prilika za mlado i obrazovano stanovništvo, posebno radi zelene i digitalne tranzicije koje su razvojni prioritet na EU razini. Isto tako, novi trendovi u turističkoj potražnji upravo se odnose na lokalno i autohtono. Upravo je kriza izazvana COVID-om pokazala velike komparativne prednosti ruralnih područja radi prirodne sredine, zdravog načina života i hrane. Razvoj poljoprivrede osnova je za daljnji održivi razvoj područja, no potrebno joj je povećanje konkurentnosti, modernizacija i inovativnost, kao i suradnja, udruživanje te umrežavanje proizvođača i prerađivača poljoprivrednih proizvoda. Samo jačanjem udruživanja kao i inovacijama moguće je postići konkurentnost na nacionalnom i međunarodnom tržištu. Isto tako, potrebno je povećanje dodane vrijednosti proizvoda, njihova finalizacija te jačanje prepoznatljivosti i plasmana, na širem tržištu ali i na sve većem lokalnom turističkom tržištu. Stoga je potrebno razvijati i kratke lance opskrbe. Potrebno je uložiti veće napore u valorizaciju i stvaranje novih proizvoda zasnovanih na tradicijskoj baštini područja kao i uložiti u promociju istih. Ulaganjima u tradicionalne djelatnosti poljoprivredne proizvodnje i prerade generirati će

se nova radna mjesta te ojačati lokalnu zajednicu kao i utjecati na smanjenje daljnjeg iseljavanja stanovništva.

Turizam se sve više razvija na području LAG-a no nedostaju smještajni kapaciteti, ponuda je međusobno nepovezana i nedostatan je razvoj kako sadržaja u turizmu tako i znanja i vještina za njegov kvalitetan razvoj. Tradicija područja, posebno etno-baština koju čuvaju organizacije civilnog društva, te njezina kulturno-povijesna baština izvor su velikih razvojnih mogućnosti. Gastronomska i enološka ponuda područja imaju velik utjecaj na turistički razvoj, stoga je važno nastaviti ulaganja u razvoj prepoznatljivih turističkih proizvoda te stvaranje jedinstvene turističke destinacije povezane sa PP Papuk. Važno je nastaviti ulaganja u sportsko-rekreacijsku, prometnu i IKT infrastrukturu kao i u jačanje svijesti lokalne zajednice o širokim razvojnim mogućnostima koje pruža ruralni turizam kao lokalno tržište proizvoda i usluga područja. No razvoj turističke infrastrukture istovremeno je i razvoj male ruralne lokalne infrastrukture koja značajno povećava kvalitetu života stanovnika a posebno je važna radi zadržavanja mladih na području LAG-a.

Potrebno je posvetiti pažnju zaštiti okoliša područja LAG-a posebno u područjima zaštićene prirode što je važna pretpostavka za daljnje poboljšanje kvaliteta života stanovnika, ali i za rast i razvoj turističke ponude. Sav potencijal očuvanog okoliša potrebno je dodatno povezati tematskim stazama, vidikovcima, sportskim i edukacijskim te uslužnim sadržajima i sl. Potrebno je ulagati u daljnji razvoj i modernizaciju obrazovnih institucija kroz nabavu suvremene opreme te razvoj i razmjenu novih sadržaja, znanja i vještina; posebno je važno poticati aktivnosti koje doprinose razvoju partnerstva i suradnje među mladima i različitim generacijama. Ulaganje u osnovnu ruralnu komunalnu i društvenu infrastrukturu, kao i razvoj usluga korištenjem mogućnosti koje pruža zelena i digitalna tranzicija doprinosi se boljoj kvaliteti života stanovništva i smanjuje depopulacija. Na području LAG-a izuzetno je važno jačanje kapaciteta lokalnih razvojnih dionika, edukacija, usavršavanje, prijenos primjera dobre prakse, umrežavanje i partnerstvo ključni su za održiv razvoj i povećanje otpornosti lokalne zajednice.

5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS

5.1. Prikaz potreba LAG područja

Prikaz ključnih razvojnih potreba, opis općih i posebnih ciljeva te prikaz intervencija na području LAG-a temelji se na rezultatima radionica za izradu LRS, konzultacijama s lokalnim razvojnim dionicima, provedenoj anketi, sastancima te radionicama i konzultacijskim procesom sa Ministarstvom poljoprivrede i APPRRR-om. Prilikom izrade LAG se koncentrirao na one razvojne potrebe čijem rješavanju može izravno i mjerljivo doprinijeti u okviru programskih mogućnosti u razdoblju 2023.-2027.

Tablica 25: Potrebe LAG područja

Naziv potrebe	Opis potrebe	Naziv općeg cilja LRS-a kojim se ispunjava potreba	Naziv specifičnog cilja LRS-a kojim se ispunjava potreba
<p>P1: Razvoj održive poljoprivrede i prepoznatljivosti proizvoda</p>	<p>Osnovna i SWOT analiza ukazale su na velik razvojni potencijal i jačanje konkurentnosti poljoprivrede te proizvodnje lokalne hrane, s naglaskom na jačanje proizvodnje sa dodanom vrijednosti (ekološka poljop., autohtone kulture i proizvodi i dr.). Potrebna je daljnja modernizacija proizvodnje, očuvanje tradicijskih znanja i vještina i stvaranje inovativnih i prepoznatljivih proizvoda. Razvidna je potreba za povećanjem konkurentnosti te bolji plasman na tržištu. Važno je jačati stjecanje znanja i vještina kao i promovirati značaj udruživanja proizvođača i prerađivača poljoprivrednih proizvoda. Potrebno je poticati poljoprivrednike na preradu i povećanje dodane vrijednosti, uz očuvanje i održivo korištenje lokalne razvojne resursne osnove.</p>	<p>OC: Jačanje otpornosti lokalne zajednice</p>	<p>SC1: Jačanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva područja LAG-a</p>
<p>P2: Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti i prepoznatljivosti područja</p>	<p>Poduzetništvo na području LAG-a ima dugu tradiciju vezanu uz potrebe lokalnih stanovnika ali i cijele regije te šire. Starenjem stanovnika i depopulacijom poduzetničke aktivnosti (u proizvodnji i uslugama) područja se smanjuju stoga je potrebno zaustaviti taj trend. Isto tako, na području LAG-a sve više se razvija ruralni turizam i razni drugi selektivni oblici zasnovani na velikoj raznolikosti kulturno-povijesnih i prirodnih resursa. Upravo u turizmu i s njim povezanim djelatnostima velik je razvojni potencijal područja LAG-</p>	<p>OC: Jačanje otpornosti lokalne zajednice</p>	<p>SC1: Jačanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva područja LAG-a</p>

	<p>a. Stoga je važno u njega više ulagati, kao i u razvoj s turizmom povezane ruralne infrastrukture a istovremeno razvijati i promovirati područje kao jedinstvenu turističku destinaciju koja omogućuje raznolik doživljaj posjetiteljima (priroda, sport, gastro, eno, etno i dr. doživljaj).</p> <p>Daljnji razvoj je potrebno zasnivati i na povezanosti lokalne proizvodnje i usluga te tradiciju, korištenjem inovativnih tehnologija i aktivnosti povezanih s očuvanjem kulturne i prirodne baštine.</p>		
<p>P3: Povećanje kvalitete života na području LAG-a</p>	<p>Poboljšanje kvalitete života na području LAG-a osnovni je preduvjet za smanjenje depopulacije te revitalizaciju prostora. Kako bi se potaknu daljnji razvoj područja te postigla integracija lokalne zajednice potrebno je pružiti potporu očuvanju lokalne tradicije te valorizaciji, očuvanju i održivom korištenju prirodne i kulturno-povijesne baštine. Razvoj komunalne i društvene infrastrukture, uz očuvanje razvojnih resursa, preduvjet je za ostanak stanovnika, kao i privlačenje novih, posebno mladih. Potrebna je modernizacija obrazovnih institucija i razvoj vaninstitucionalnih programa cjeloživotnog učenja. Istovremeno, putem društvenih inovacija i novih tehnologija, te znanja i vještina, potrebno je ulaganje u jačanje ljudskih kapaciteta, razvoj međusektorske i međugeneracijske suradnje, umrežavanja, društvenu inkluziju te postizanje partnerstva i sinergije vlastitih kapaciteta za ukupan razvoj područja.</p>	<p>OC: Jačanje otpornosti lokalne zajednice</p>	<p>SC2: Razvoj kohezije lokalne zajednice</p>

5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS

Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS

Naziv općeg cilja	Kratki opis općeg cilja	Naziv specifičnog cilja	Kratki opis specifičnog cilja
OC: Jačanje otpornosti lokalne zajednice	Općim ciljem želi se postići jačanje ukupne otpornosti lokalne zajednice u svrhu općeg poboljšanja kvalitete života stanovnika LAG-a. Poboľjšati će se uvjeti za rad, gospodarski rast i osobni razvoj te ukupan život. Ovom cilju doprinijeti će se jačanjem gospodarske konkurentnosti, razvojem infrastrukture kao i jačanjem međusektorske i međugeneracijske suradnje, uz zaštitu kulturne i prirodne baštine stvaranje zajedničkog identiteta lokalne zajednice	SC1: Jačanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva područja LAG-a	Ovim ciljem postići će se jačanje konkurentnosti i održivosti gospodarskih subjekata na području LAG-a, posebno u poljoprivredi, preradi te turizmu i s njima povezanim djelatnostima. Ovim ciljem postiže se diverzifikacija djelatnosti područja uz povećanje dodane vrijednosti proizvoda i usluga uz razvoj identiteta područja LAG-a u cjelini.
		SC2: Razvoj kohezije lokalne zajednice	Ovim ciljem postiže se povećanje kvalitete života stanovnika i doživljaja posjetitelja područja, uz očuvanje tradicije, kulturne i prirodne baštine te njihovo održivo korištenje, uz jačanje kapaciteta i sinergijsko djelovanje razvojnih dionika područja LAG-a.

OC: Jačanje otpornosti lokalne zajednice

Cijelo područje LAG-a pogođeno je depopulacijom i s njom povezanim padom gospodarskih aktivnosti bez obzira na velike napore koji se ulažu u ukupan razvoj područja s nacionalne, regionalne i lokalne razine. Općim ciljem LAG izravno doprinosi ključnoj horizontalnoj razvojnoj politici za ruralna područja Europske unije – Dugoročnoj viziji za ruralna područja. LAG će, ovim ciljem, doprinijeti osnaživanju, povezivanju te otpornom i prosperitetnom razvoju ruralnih zajednica, kako bi na održiv način odgovorio na dugoročne izazove s kojima se one suočavaju, a koji proizlaze iz globalizacije te depopulacije. LAG će koristiti prilike koje pruža zelena i digitalna tranzicija te korištenjem endogenih potencijala rješavati prioritetne razvojne potrebe područja. Ciljem se želi postići jačanje opće poduzetničke klime te zaštite okoliša kao i omogućiti nove prilike za kvalitetnu otpornost na klimatske promjene, uz jačanje kapaciteta i potporu inovativnim mogućnostima zapošljavanja i revitalizacije lokalne zajednice. Gospodarski razvoj, potporna infrastruktura za rad i život, jačanje povezivanja stanovnika, inkluzija svih društvenih skupina te očuvanje i promocija baštine ključne su integrativne sastavnice za jačanje otpornosti lokalne zajednice u širem okruženju i novim razvojnim trendovima.

SC1: Jačanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva područja LAG-a

Ovim specifičnim ciljem LAG želi postići socioekonomsku održivost ukupnog područja, s naglaskom na ključne razvojne sektore poljoprivredu (proizvodnju i preradu) te turizam, kao i djelatnostima koje su sa njima povezane, ali i drugim djelatnostima koje na području sve više

postaju deficitarne, posebno one koje su vezane uz poduzetničku tradiciju. Jačanjem konkurentnosti te povećanjem dodane vrijednosti proizvoda i usluga, zasnovanih na identitetnim značajkama i prepoznatljivosti LAG želi postići jačanje ukupne poduzetničke klime. Ciljem se želi postići i jačanje identiteta područja kroz gospodarski razvoj uz očuvanje prirodnih resursa i smanjenje utjecaja klimatskih promjena te jačanje kapaciteta dionika i diverzifikaciju mogućnosti zapošljavanja i samozapošljavanja, posebno osoba iz osjetljivih skupina društva.

SC2: Razvoj kohezije lokalne zajednice

Veće povezivanje lokalnog stanovništva i održivo korištenje razvojnih resursa glavne su razvojne potrebe područja. Očuvana kulturna i prirodna baština kao i razvijena komunalna i društvena infrastruktura trebaju omogućiti povezivanje i društvenu uključenost stanovnika, što tu i ključni preduvjeti za smanjivanje depopulacije i privlačenje novih stanovnika ali i posjetitelja područja. Ovim općim ciljem želi se doprinijeti održivom razvoju cjelokupnog prostora u sinergiji s endogenim ljudskim potencijalom putem međugeneracijske i međusektorske suradnje te doprinijeti koheziji lokalne zajednice i težiti ostvarenju Dugoročne vizije razvoja ruralnih područja Europe.

5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje

Tablica 27: Intervencije u LRS

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Potreba	Intervencija
OC: Jačanje otpornosti lokalne zajednice	SC1: Jačanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva područja LAG-a	P1: Razvoj održive poljoprivrede i prepoznatljivosti proizvoda	INT 1.1.: Jačanje konkurentne i okolišno prihvatljive proizvodnje lokalne hrane
		P2: Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti i prepoznatljivosti područja	INT 1.2.: Jačanje ruralnog gospodarstva
		P3: Povećanje kvalitete života na području LAG-a	INT 1.1.: Jačanje konkurentne i okolišno prihvatljive proizvodnje lokalne hrane INT 1.2.: Jačanje ruralnog gospodarstva
OC: Jačanje otpornosti lokalne zajednice	SC2: Razvoj kohezije lokalne zajednice	P1: Razvoj održive poljoprivrede i prepoznatljivosti proizvoda	INT 2.2.: Jačanje integracije lokalne zajednice
		P2: Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti i prepoznatljivosti područja	INT 2.1.: Razvoj ruralne infrastrukture i usluga INT 2.2.: Jačanje integracije lokalne zajednice
		P3: Povećanje kvalitete života na području LAG-a	INT 2.1.: Razvoj ruralne infrastrukture i usluga INT 2.2.: Jačanje integracije lokalne zajednice

Zajedničke značajke za sve intervencije LAG-a u okviru LRS

Najviša ukupna vrijednost projekta (ili operacije) kojem će se pružiti potpora je do 300.000,00 EUR (bez PDV-a) dok je najviši iznos potpore po projektu koju LAG može dodijeliti do 200.000,00 EUR.

Zajednička načela kriterija kojima se postiže **prednost prilikom odabira projekata** (operacija) u okviru provedbe intervencija LAG-a zasnivaju se prvenstveno na doprinosu projekta (operacije) ključnim elementima **dodane vrijednosti LEADER-a** i to:

- povećanju/jačanju socijalnog (društvenog) kapitala u lokalnim zajednicama,
- poboljšanju lokalnog upravljanja te
- poboljšanju rezultata i učinaka politike za područje LAG-a u usporedbi s provedbom bez LEADER pristupa.

Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a koju LAG planira postići očitovat će se prvenstveno kroz potporu inovacijama (inovativnim pristupima) te poticanju sektorske i međusektorske suradnje (partnerski projekti), kao i jačem uključivanju osjetljivih društvenih skupina.

Inovacija je horizontalna tema koja prožima cijeli LRS i provedbu LEADER-a u cjelini. Svrha LRS je stvoriti adekvatno okruženje koje će omogućiti potporu promicanju inovacija i inovativnih aktivnosti/projekata.

Operacija odnosno projekt ima inovativne značajke na lokalnoj razini ako operacija rezultira uvođenjem nove aktivnosti ili novog proizvoda ili nove/inovativne metode ili usluge na lokalnoj razini (ukupno područje LAG-a). Važno je istaknuti kako je doprinos inovativnim i pametnim rješenjima u selima ujedno i jedan od kriterija doprinosa provedbi koncepta Pametnih sela.

Osnovni elementi primjene inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu sukladno članku 31. stavku 2. (d) Uredbe (EU) br. 2021/1060. za potrebe primjene u kriterijima odabira projekata (operacija) temelje se na:

- projektima partnerstvima koja donose međusektorsku ili sektorsku suradnju različitih dionika u iznalaženju rješenja za razvojne potrebe područja LAG-a (partnerski projekti);
- potporom društvenim (socijalnim) inovacijama koje dovode do novih proizvoda i usluga kojima se rješavaju potrebe opće zajednice područja LAG-a, poput:
  - novih metoda i pristupa prijenosu znanja iz područja promicanja poduzetništva i poduzetničke kulture, uključujući nalaženje novih rješenja razvoja društvenog poduzetništva i partnerstva
  - inovativnih pristupa i modernih ekoloških praksi u području zaštite okoliša i prirode kao i implementacije aktivnosti biogospodarstva (bioekonomije)
  - novih metoda i pristup prijenosu znanja u području inovativne proizvodnje lokalne hrane i drugih lokalnih proizvoda, informatičkih tehnologija, drugih aktivnosti područja, te u razvoju turizma (selektivni oblici, interpretacija baštine i sl.)
  - društvenih inovacija koje razvijaju nove oblike i načine uključivanja osjetljivih skupina društva
  - tehnoloških i netehnoloških inovacija usmjerenih na nove tehnologije i metode koje omogućuju povećanje otpornosti na klimatske promjene, digitalizaciju i zelenu tranziciju.

U svrhu jačanja doprinosa dodanoj vrijednosti LEADER-a u elementu **poboljšanja rezultata i učinaka politike putem načela kriterija odabira** prednost će imati projekti (operacije) „zajedničkog korisnika“ te oni kojima se ostvaruje „zajednički interes“. **Zajedničkim korisnikom** u smislu provedbe intervencija LRS smatraju se gospodarska udruženja (zadruge, klasteri i dr.), organizacije civilnog društva ili javno-pravna tijela te pravne osobe (ustanove

i/ili poduzeća u većinskom javnom vlasništvu). Zajedničkim korisnikom smatra se i provedba zajedničkih projekata, odnosno, ako se projekti (operacije) provode u sektorskom ili međusektorskom partnerstvu.

Partnerskim projektom smatra se projekt u kojem više korisnika (projektnih promotora) sudjeluje u provedbi projekta (operacije) u jednoj intervenciji LAG-a. Pri tomu, prije podnošenja Zahtjeva za potporu, projektni partneri moraju imati sklopljen Sporazum o međusobnoj suradnji kojim se ujedno definira glavni partner (nositelj projekta) te u kojem su jasno definirane i razgraničene aktivnosti i zadaće projektnih partnera. Također, svi korisnici (projektni partneri) moraju ispunjavati uvjete prihvatljivosti za intervenciju LAG-a za koju prijavljuju zajednički projekt (zajedničku operaciju).

Projekt odnosno operacija ima **Zajednički interes**, provodi li ga Zajednički korisnik i/ili ako je u kolektivnom interesu članova Zajedničkog korisnika i opće javnosti odnosno od dobiti za opću zajednicu. Takav projekt (operacija) treba biti više od zbroja pojedinačnih interesa članova Zajedničkog korisnika.

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti svih projekata (operacija), uključujući i partnerske projekte (operacije) u okviru provedbe intervencija LAG-a su:

- biti usklađen sa ciljevima iz LRS
- biti usklađen sa jednim ili više specifičnih ciljeva SP ZPP navedenim u članku 6. stavku 1. i 2. Uredbe (EU) 2021/2115
- provoditi se na području LAG-a na kojem korisnik na LAG natječaju podnosi zahtjev za potporu
- ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a)
- biti usklađen sa pravilima državne potpore, ako je primjenjivo
- biti usklađen s EU i RH zakonodavstvom koje se odnosi na predmetni projekt

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekta (operacije) se primjenjuju na sve projekte (operacija) za koje se podnosi Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Ciljani korisnici (projektni promotori) LRS su sve pravne i fizičke osobe privatnog prava te pravne osobe javnog prava, pri čemu su zajednički temeljni odnosno opći uvjeti prihvatljivosti svih korisnika (pojedinačnih i zajedničkih) sljedeći:

- imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116;
- imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu;
- ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.

Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika na LAG natječaju se primjenjuju na sve korisnike na LAG natječaju koji podnose Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Važno je istaknuti kako se Intervencija LEADER u okviru SP ZPP-a prvenstveno provodi na temelju članka 77. Uredbe (EU) br. 2021/2115 pod nazivom “Suradnja“, uključujući i članke 73., 74. te 75. navedene Uredbe.

Sukladno članku 77. stavku 3. Uredbe (EU) br. 2021/2115, intenzitet potpore u LAG intervenciji može iznositi **najviše 100%** prihvatljivih troškova projekta odnosno mogu se pokriti svi troškovi povezani s projektom.

U slučaju kada LAG intervencija uključuje ulaganja u skladu s člankom 73. Uredbe (EU) 2021/2115, intenzitet potpore može iznositi **najviše 65%** prihvatljivih troškova projekta, a iznimno se može povećati u sljedećim slučajevima:

- a) **najviše 80%** kada je korisnik mladi poljoprivrednik²⁶
 b) **najviše 85%** za ulaganja malih poljoprivrednih gospodarstava²⁷
 c) **najviše 100%** za neproduktivna ulaganja²⁸ i temeljne usluge i infrastrukturu u ruralnim područjima²⁹.

Tablica 28: Projekti suradnje

Vrsta projekta suradnje	Područje interesa projekta suradnje	Očekivani rezultat provedbe projekta suradnje	Indikativna visina proračuna projekta suradnje (u odnosu na ukupni iznos alokacije koju će LAG ostvariti u razdoblju 2023.-2027.)
Međuteritorijalni	Poljoprivreda, ruralni turizam	Edukacija, promocija (izrada promo filma) razmjena iskustava kroz studijska putovanja i primjere dobre prakse, team building radionice	1,5%
Transnacionalni	Ruralni turizam, zaštita okoliša, poljoprivreda	Promocija, edukacija, razmjena iskustava kroz studijska putovanja i primjere dobre prakse	1,5%

Projekti suradnje LAG-a uključuju razmjenu iskustava i znanja između LAG-ova i drugih lokalnih razvojnih dionika ruralnih područja unutar Europske unije. Također se odnose na prijenos dobre prakse, inovativnost i razvoj na temelju znanja stečenog provedbom aktivnosti lokalnog razvoja vođenog zajednicom. Povezivanje, sinergijsko djelovanje u razvojnim procesima, edukacije, razmjenu znanja i iskustava te promociju područja, LAG definira kao stavke od ključne važnosti. LAG „Papuk“ planira provesti dva projekta suradnje, jedan međuteritorijalni i jedan transnacionalni. Odluku o ulasku u projekt suradnje, kroz detaljno elaboriranje i prikazivanje rezultata implementacije, moraju podržati članovi LAG-a. Prilikom ulaska u projekt suradnje, obavezno je potpisivanje Partnerskog sporazuma ili Sporazuma o suradnji s odabranim LAG-ovima, u kojemu se jasno navode zadaci, prava i obaveze svakog od partnera.

²⁶ **Mladi poljoprivrednik** je osoba starija od 18 i mlađa od 40 godina (do navršene 41 god.) u trenutku podnošenja Zahtjeva za potporu, koja posjeduje odgovarajuće vještine i znanje o poljoprivredi te po prvi puta uspostavlja poljoprivredno gospodarstvo ekonomske veličine od 10.000 EUR do 100.000 EUR na kojem ima status nositelja/odgovorne osobe ili je status nositelja/odgovorne osobe po prvi put stekla unutar 5 (pet) godina do dana podnošenja zahtjeva za potporu, a u slučaju trgovačkog društva je i odgovorna osoba isključivo ukoliko je vlasnik najmanje 50% temeljnog kapitala društva.

²⁷ **Malo poljoprivredno gospodarstvo** predstavlja poljoprivrednika koji ima ekonomsku veličinu od 3.000 do 15.000 EUR-a SO.

²⁸ **Neproduktivna ulaganja** su ona ulaganja koja ne dovode do značajnog povećanja vrijednosti ili profitabilnosti korisnika odnosno koja ne ostvaruju značajan dohodak, prihod ili dobit, ali pri tome imaju pozitivan utjecaj na primjerice: socijalnu uključivost, pomoć ranjivim skupinama, edukaciju, prijenos znanja i vještina, jačanje teritorijalnog identiteta, očuvanje baštine, okoliš i klimu i sl.

²⁹ Pod **temeljnom uslugom i infrastrukturom u ruralnim područjima** podrazumijeva se ulaganje koje kumulativno ispunjava sljedeće: podiže kvalitetu života u ruralnim područjima (kulturno-društvenu i/ili obrazovno-odgojnu i/ili sportsko-rekreativnu i/ili rekreacijsku i/ili turističku i/ili komunalnu i/ili zdravstvenu i/ili javnih usluga itd.), namijenjeno je javnoj upotrebi/korištenju, mora biti javno dostupno različitim pojedincima i interesnim skupinama, ne smije biti profitnog karaktera (operativni prihodi ne smiju biti veći od operativnih troškova), provodi se u naselju s najviše 25.000 stanovnika.

Napomena: Sve navedeno u okviru intervencija podložno je dodatnim izmjenama i dopunama tijekom provedbe LRS sukladno konzultacijama s lokalnim razvojnim dionicima te dodatnim uputama/smjernicama nadležnog Upravljačkog i Provedbenog tijela.

Tablica 29: Opis intervencija

Naziv i kod intervencije	INT 1.1. Jačanje konkurentne i okolišno prihvatljive proizvodnje lokalne hrane
Područje obuhvata	Cijelo područje LAG-a „Papuk“
<p>Kratki opis intervencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS 	<p>Intervencija je pripremljena sukladno potrebama područja LAG-a „Papuk“ definiranim tijekom pripreme SWOT analize.</p> <p>Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju potrebe područja LAG-a koja se odnosi na razvoj održive poljoprivrede i prepoznatljivosti lokalnih prehrambenih proizvoda (P1) kao i na povećanje kvalitete života na području LAG-a (P3). Intervencijom se ujedno doprinosi i općem razvoju gospodarstva na području LAG-a, te razvoju turizma i sa njime povezanim proizvodima i uslugama jer omogućuje povezivanje lokalne prehrambene ponude sa turističkim tržištem. Intervencijom će se potaknuti i očuvanje i održivo korištenje tradicijske i prirodne baštine kao osnovne razvojne resursne osnove. Intervencijom se želi prvenstveno potaknuti kreiranje novih proizvoda kao i omogućiti umrežavanje i suradnju lokalnih razvojnih dionika. Detaljni opisi i obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se, u okviru ove intervencije, pružiti potpora razvojnim potrebama LAG-a bit će na navedeni u natječaju LAG-a.</p> <p>Fokus intervencije je na jačanju primarne poljoprivrede pretežno malih poljoprivrednih gospodarstava, jačanju prerade poljoprivrednih proizvoda s ciljem stvaranja inovativne ponude koja se zasniva na tradicijskim vrijednostima i lokalnoj resursnoj osnovi. Intervencijom će se omogućiti uvođenje novih i/ili inovativnih tehnologija i rješenja uključujući opremu i materijale, kao ulaganje u obnovljive izvore energije i/ili energetske učinkovitost. Omogućiti će se diverzifikacija proizvodnje te poboljšanje radnih uvjeta, kako bi se doprinijelo ukupnom jačanju konkurentnosti PG-ova. Intervencijom će se omogućiti i jačanje kapaciteta korisnika u stjecanju novih znanja i vještina u zelenoj i digitalnoj tranziciji, novim tehnologijama, prilagodbi tržištu i marketingu, promociji i sl. što će povećati njihovu održivost kao i jačanje otpornosti na klimatske promjene te očuvanje okoliša. Omogućiti će se potpora proizvodnim i neproizvodnim aktivnostima na PG-ima. Intervencijom će se jačati razvoj inovativnih pristupa i rješenja usmjerenih razvoju poduzetništva te stvaranju novih i očuvanju postojećih radnih mjesta, kao i jačanju umrežavanja i suradnje.</p> <p>Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 73. uključujući i članak 74. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija izravno doprinosi Specifičnom cilju (SC) 1 LRS: Jačanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva područja LAG-a jer je fokusirana na razvoj PG-a u svrhu njihove modernizacije i povećanja komparativnih tržišnih prednosti u suvremenoj poljoprivrednoj proizvodnji i preradi uz očuvanje okoliša, lokalne tradicije kao i kroz digitalizaciju jače povezivanje sa tržištem na široj i lokalnoj razini, posebno sa turizmom. Potporom razvoju PG-a, modernizacijom uz očuvanje tradicije i razvojne osnove te suradnjom, izravno se doprinosi koheziji lokalne zajednice kao i dodanoj vrijednosti LEADER-a.</p> <p>Intervencija doprinosi Općem cilju (OC) LRS: Jačanje otpornosti lokalne</p>

	<p>zajednice na području LAG-a razvojem PG-a koji razvijaju, revitaliziraju i moderniziraju, lokalne tradicionalne djelatnosti uz očuvanje resursa i jačanjem otpornosti na klimatske promjene te zelenu i digitalnu tranziciju, čime se izravno doprinosi povećanju otpornosti lokalne zajednice.</p> <p><u>Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnim ciljevima (SC/SO³⁰) ZPP-a:</u></p> <p>SC2: Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanja, tehnologiju i digitalizaciju putem sljedećih pokazatelja:</p> <p>R.3 Digitalizacija poljoprivrede <u>min. 5 PG-a</u> koji primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a</p> <p>R.9 Modernizacija <u>min. 10 PG-ova</u> koji primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa</p> <p>SC4: Doprinos ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama, između ostalog, smanjenjem emisija stakleničkih plinova i poboljšanjem sekvenciranja ugljika, te promicanjem održive energije putem sljedećih pokazatelja:</p> <p>R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora putem razvoja kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uključujući biološke (u megavatima), za koja je dodijeljena potpora (<u>min. 0,02 MW</u>)</p> <p>R.16 Ulaganja povezana s klimom <u>min. 5 PG-a</u> koji primaju potporu za ulaganja u okviru ZPP-a, a kojima se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te proizvodnji obnovljive energije ili biomaterijala</p> <p>SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo (uključujući i R37):</p> <p>R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva putem <u>min. 2 ruralna poduzeća</u>, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijena uz potporu u okviru ZPP-a</p> <p>R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem <u>min. 10 projekata</u> kojima se doprinosi Pametnim selima</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno u uvodnom dijelu. U okviru ove intervencije, uz doprinos inovativnosti, izravno i značajno, doprinosi se i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti očuvanja kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja i/ili jačanja zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja ○ lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, kao i putem promotivnih aktivnosti i medijskih objava o projektima ○ rezultatima i učincima politike putem partnerskih projekata i/ili putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama
--	--

³⁰ SO – *Specific objective*. To je dodatna oznaka specifičnog cilja koja se pojavljuje u nadređenom regulatornom okviru za provedbu LRS. Unesen je radi lakšeg praćenja korelacije sa regulatornim okvirom.

	<p>EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i dr.) i/ili aktivnosti potpore izvrsnosti</p> <p>Različitošć intervencije u odnosu na nacionalnu razinu je objedinjenje primarne poljoprivredne proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda. Razlika je i u potpori projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.</p>
Ciljani korisnici	<p>Pravne i fizičke osobe upisane u relevantan upisnik PG-ova na nacionalnoj razini pri nadležnom tijelu³¹.</p> <p>Detaljna razrada prihvatljivih korisnika bit će navedena u natječaju LAG-a.</p>
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p><u>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; – imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	<p><u>Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekata su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata i – ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000 EUR (bez PDV-a). <p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na primarnu poljoprivrednu proizvodnju, doradu, preradu, skladištenje poljoprivrednih proizvoda, obnovljive izvore energije, energetska učinkovitost i dr.</p> <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti sljedeće prihvatljive aktivnosti: građenje (izgradnja nove građevine i/ili rekonstrukcija i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine, nabavu poljoprivredne mehanizacije i/ili opreme, marketinške aktivnosti, edukacijsko-informativne aktivnosti, promotivne aktivnosti i dr.</p> <p>Detaljnije o prihvatljivim vrstama projekata i uvjetima prihvatljivosti projekata bit će navedeno u natječaju LAG-a.</p>
Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija odabira su:</p> <ul style="list-style-type: none"> – veličina PG-a (prednost imaju PG-ovi s većom EVPG) – dužina poslovanja korisnika (prednost imaju projekti korisnika koji duže posluju) – radna mjesta (prednost imaju projekti koji dovode do stvaranja novih radnih mjesta) – doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena (prednost imaju projekti čije se aktivnosti/ulaganja odnose na ulaganje u obnovljive izvore energije) – digitalizacija (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode aktivnosti/ulaganja u digitalizaciju u poljoprivredi i/ili preradi poljoprivrednih proizvoda)

³¹ Napomena: U trenutku donošenja ove LRS relevantni upisnici su naziva: Upisnik poljoprivrednika ili Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i/ili dr.

	<ul style="list-style-type: none"> – vrsta proizvodnje (prednost će imati ekološki proizvođači) – tip ulaganja (prednost imaju projekti kojima se ulaže u građenje i/ili opremanje) – dob nositelja poljoprivrednog gospodarstva (prednost imaju prijavitelji mlađe životne dobi) – dodana vrijednost LEADER-a (prednost imaju projekti koji se provode u partnerstvu) – dodana vrijednost poljoprivrednoj proizvodnji (prednost imaju projekti kojima se ulaže u preradu poljoprivrednih proizvoda) <p>Razrada načela kriterija odabira odrediti će se u LAG natječaju.</p>
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR.
Intenzitet potpore	<p>Detaljnije navedeno u zajedničkim značajkama za sve intervencije. Intenzitet potpore može iznositi najviše 65% prihvatljivih troškova projekta, a može se povećati u slijedećim slučajevima:</p> <ul style="list-style-type: none"> – najviše 80% prihvatljivih troškova projekta kada je korisnik mladi poljoprivrednik, – najviše 85% prihvatljivih troškova projekta za ulaganja malih PG-ova. <p>Dodatno će se definirati u LAG natječaju.</p>

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	1
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R. br.		
1.	Naziv pokazatelja	R.3 Digitalizacija poljoprivrede
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	5
2.	Naziv pokazatelja	R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	10
3.	Naziv pokazatelja	R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora
	Mjerna jedinica	MW
	Ciljna vrijednost	0,02
4.	Naziv pokazatelja	R.16 Ulaganja povezana s klimom
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	5
5.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	2
6.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	10

Naziv i kod intervencije	INT 1.2. Jačanje ruralnog gospodarstva
Područje obuhvata	Cijelo područje LAG-a „Papuk“
<p>Kratki opis intervencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS 	<p>Intervencija je pripremljena sukladno potrebama područja LAG-a „Papuk“ definiranim tijekom pripreme SWOT analize.</p> <p>Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju potrebe područja LAG-a koja se odnosi na razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti i prepoznatljivosti područja (P2) i to prvenstveno pružanjem potpore razvoju inovativnog, zelenog i održivog turizma izravnog povezanog sa tradicijskim vrijednostima područja te kulturno-povijesnom i prirodnom baštinom, kao i na razvoj drugih nepoljoprivrednih djelatnosti kojima se čuva tradicijski način života i rada na području LAG-a što izravno utječe na povećanje kvalitete života (P3). Intervencijom se pruža potpora diversificiranom razvoju gospodarstva, umrežavanju dionika kako u turizmu tako i u drugim razvojnim djelatnostima područja. Intervencijom se potiče i stvaranje lokalnog tržišta hrane proizvedene na području LAG-a, kao i drugih lokalnih proizvoda te omogućuje međusobna integracija i suradnja razvojnih dionika područja. Intervencijom se doprinosi jačanju očuvanja i održivog korištenja kulturne i prirodne baštine te razvoju lokalnih proizvoda i usluga. Detaljna obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se pružiti potpora u okviru ove intervencije razvojnim potrebama LAG-a bit će na navedena u natječaju LAG-a.</p> <p>Fokus intervencije usmjeren je na razvoj poduzetništva u cjelini posebno ruralnog turizma te drugih tradicionalnih ali i inovativnih gospodarskih djelatnosti područja (proizvoda i usluga). Intervencijom se jača razmjena roba i usluga unutar LAG područja kao i razvoj kratkih lanaca opskrbe s naglaskom na povezivanje poljoprivrede i turizma u svrhu jačanja prostora kao destinacije. Intervencijom će se pružiti potpora provedbi zelene i digitalne tranzicije s naglaskom na dionike u prostorima zaštićene prirode. Intervencijom će se omogućiti razvoj inovativnih pristupa i rješenja te otvaranje novih i očuvanje postojećih radnih mjesta.</p> <p>Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija izravno doprinosi Specifičnom cilju (SC) 1 LRS: Jačanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva područja LAG-a jer je orijentirana na razvoj i jačanje nepoljoprivrednih aktivnosti, posebno ruralnog turizma i s njime povezanim djelatnostima kao i drugim, tradicijskim djelatnostima područjima čime se izravno doprinosi očuvanju okoliša i baštine te zelenoj i digitalnoj tranziciji. Integriranim razvojem gospodarstva izravno se doprinosi koheziji zajednice kao i dodanoj vrijednosti LEADER-a.</p> <p>Intervencija doprinosi Općem cilju (OC) 1 LRS: Jačanje otpornosti lokalne zajednice budući doprinosi općem socioekonomskom razvoju područja kroz očuvanje gospodarskih djelatnosti i njihov daljnji razvoj uz očuvanje resursa te zelenu i digitalnu tranziciju, a čime se izravno doprinosi povećanju otpornosti lokalne zajednice.</p> <p><u>Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnom cilju (SC/SO) ZPP-a 8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem slijedećih pokazatelja (uključujući i R.37):</u></p>

	<p>R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva putem <u>min. 3 ruralna poduzeća</u>, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijena uz potporu u okviru ZPP-a (isključujući nova poduzeća)</p> <p>R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem <u>min. 3 projekta</u> (operacije) kojima se doprinosi Pametnim selima</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno u uvodnom dijelu. U okviru ove intervencije, uz doprinos inovativnosti, izravno i značajno, doprinosi se i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti očuvanja kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja i/ili jačanja zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja ○ lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, kao i putem promotivnih aktivnosti i medijskih objava o projektima ○ rezultatima i učincima politike putem partnerskih projekata i/ili putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i dr.) i/ili aktivnosti potpore izvrsnosti <p>Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, uz ranije navedeno, očituje se i u potpori malim poduzetnicima kao i projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.</p>
Ciljani korisnici	<p>Pravne osobe javnog prava te pravne i fizičke osobe privatnog prava, uključujući i PG-ove upisane u relevantan upisnik PG-ova na nacionalnoj razini pri nadležnom tijelu.</p> <p>Detaljna razrada prihvatljivih korisnika bit će navedena u natječaju LAG-a.</p>
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p><u>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; – imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; – ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Prihvatljive vrste projekata i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekata	<p><u>Temeljni uvjeti prihvatljivosti projekata su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000 EUR (bez PDV-a) <p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na razvoj ruralnog turizma i s njime povezanih djelatnosti i aktivnosti i sl.</p> <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti sljedeće prihvatljive aktivnosti: građenje (izgradnja nove građevine i/ili rekonstrukcija i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine, marketinške aktivnosti, edukacijsko-informativne aktivnosti, promotivne aktivnosti i dr.</p> <p>Detaljnije o prihvatljivim vrstama projekata i uvjetima prihvatljivosti projekata bit će navedeno u natječaju LAG-a.</p>

Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija odabira su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - radno iskustvo u turizmu (prednost imaju korisnici koji duže posluju u turizmu) - radna mjesta (prednost imaju ulaganja koja stvaraju nova radna mjesta) - digitalizacija (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode aktivnosti/ulaganja u digitalizaciju) - doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode aktivnosti/ulaganja u zaštitu okoliša i/ili ublažavanje klimatskih promjena) - doprinos razvoju ruralnog turizma (prednost imaju turistički dionici koji u svom poslovanju nude vlastite i/ili druge lokalne proizvode) - raznovrsnost turističke ponude (prednost imaju turistički dionici koji pružaju više različitih turističkih usluga) - dodana vrijednost LEADER-a (prednost imaju korisnici koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a) <p>Razrada načela kriterija odabira odrediti će se u LAG natječaju.</p>
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi 65% prihvatljivih troškova projekta. Dodatno će se definirati u LAG natječaju

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	1
Broj sačuvanih radnih mjesta	1

R. br.		
1.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća (isključujući novoosnovana poduzeća)
	Ciljna vrijednost	3
2.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	3

Naziv i kod intervencije	INT 2.1. Razvoj ruralne infrastrukture i usluga
Područje obuhvata	Cijelo područje LAG-a „Papuk“
<p>Kratki opis intervencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS 	<p>Intervencija je pripremljena sukladno potrebama područja LAG-a „Papuk“ definiranim tijekom pripreme SWOT analize.</p> <p>Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju potrebe područja LAG-a koja se odnosi na povećanje kvalitete života na području LAG-a (P3) čime se izravno utječe na smanjenje depopulacije područja, posebno mladih te opću revitalizaciju teritorija. Ona je preduvjet za daljnji razvoj područja utječe na opći gospodarski razvoj kao i na razvoj poljoprivrede i turizma te s njima povezanim djelatnostima, kao i svim drugim djelatnostima neophodnim za razvoj suvremenih ruralnih zajednica. Razvoj lokalne društvene i komunalne infrastrukture i usluga ujedno predstavlja osnovu za očuvanje tradicije područja, očuvanja i održivog korištenja kulturno-povijesne baštine kao i zaštite okoliša u cjelini. Pristup kvalitetnoj javnoj infrastrukturi i uslugama, kao i modernom obrazovanju, preduvjet je za jačanje integracije lokalne zajednice, razvoj društvenih inovacija, uvođenja novih tehnologija (zelena i digitalna tranzicija) ali i razvoj ljudskih kapaciteta te međusektorske i međugeneracijske suradnje lokalnih stanovnika te doživljaj posjetitelja područja. Detaljna obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se pružiti potpora u okviru ove intervencije razvojnim potrebama LAG-a biti će na navedena u natječaju LAG-a.</p> <p>Fokus intervencije usmjeren je na razvoj male društvene i komunalne infrastrukture i usluga uz očuvanje i održivo korištenje kulturne i prirodne baštine te aktivaciju i integraciju lokalnih razvojnih (ljudskih i materijalnih) resursa. Intervencijom će se pružiti potpora, posebno u područjima zaštićene prirode te manjim i izoliranijim naseljima, u provedbi zelene i digitalne tranzicije. Intervencijom će se omogućiti inovativna i pametna rješenja u selima kojima je svrha održivost i povećanje zaštite okoliša te povećanje kvalitete života stanovnika područja kao i doživljaja posjetitelja.</p> <p>Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 77. uključujući članak 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija izravno doprinosi Specifičnom cilju 2 LRS: Razvoj kohezije lokalne zajednice budući omogućuje potporu ulaganjima u razvoj infrastrukture i usluga dostupnih ukupnom stanovništvu i posjetiteljima izravno povezanih s očuvanjem i održivim korištenjem baštine, čime se izravno postiže kohezija lokalne zajednice i dodana vrijednost LEADER-a.</p> <p>Intervencija doprinosi Općem cilju (OC) LRS: Jačanje otpornosti lokalne zajednice budući razvoj društvene i komunalne infrastrukture uz očuvanje okoliša i baštine kroz zelenu i digitalnu tranziciju izravno doprinosi povećanju otpornosti lokalne zajednice.</p> <p><u>Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnom cilju (SC/SO) 8 ZPP-a:</u> Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem slijedećih pokazatelja:</p> <p>R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem <u>min. 5 projekata</u> kojima se doprinosi Pametnim selima</p>

	<p>R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe putem ruralnog stanovništva, <u>min. 3.000 stanovnika</u> ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno u uvodnom dijelu. U okviru ove intervencije, uz doprinos inovativnosti, izravno i značajno, doprinosi se i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja i/ili jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja ○ lokalnom upravljanju putem broj projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima ○ rezultatima i učincima politike putem partnerskih projekata i/ili putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika koji se odnosi na političke strategije EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.) i/ili aktivnosti potpore izvrsnosti i/ili aktivnosti jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika <p>Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, osim gore navedenoga, očituje se u potpori maloj ruralnoj infrastrukturi sukladno specifičnim potrebama lokalne zajednice te projektima koji uključuju aktivnosti kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.</p>
Ciljani korisnici	<p>Pravne osobe javnog prava. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.</p>
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p><u>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – imati sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; – imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; – ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	<p><u>Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekata su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata i – ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000 EUR (bez PDV-a) <p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na razvoj male društvene i komunalne infrastrukture uz zaštitu okoliša, energetska učinkovitost i dr. u svrhu jačanja kvalitete života stanovnika i doživljaja posjetitelja.</p> <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti prihvatljive aktivnosti kao što su: građenje (izgradnja nove građevine i/ili rekonstrukcija i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine, edukacijsko-informativne aktivnosti, nabava opreme, promotivne aktivnosti i dr.</p> <p>Detaljnije o prihvatljivim vrstama projekata i uvjetima prihvatljivosti projekata bit će navedeno u natječaju LAG-a.</p>

Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija odabira su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - namjena ulaganja (prednost imaju projekti kojima se ulaže u sportsku i/ili rekreacijsku namjenu) - tip ulaganja (prednost imaju projekti kojima se ulaže u izgradnju sa ili bez opremanja) - digitalizacija (prednost imaju ulaganja u digitalizaciju javne infrastrukture ili usluga) - doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena (prednost imaju projekti čija ulaganja doprinose energetske učinkovitosti i/ili uvođenju obnovljivih izvora energije) - depopulacija na području LAG-a (prednost imaju jedinice lokalne samouprave u kojima je više izražena depopulacija) - dodana vrijednost LEADER-a (prednost imaju projekti koji se provode u partnerstvu) <p>Razrada načela kriterija odabira odrediti će se u LAG natječaju.</p>
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 100% prihvatljivih troškova projekta. Dodatno će se definirati u LAG natječaju.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	0

R. br.		
1.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	5
2.	Naziv pokazatelja	R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe
	Mjerna jedinica	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi
	Ciljna vrijednost	3.000

Naziv i kod intervencije	INT 2.2. Jačanje integracije lokalne zajednice
Područje obuhvata	Cijelo područje LAG-a „Papuk“
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115	<p>Intervencija je pripremljena sukladno potrebama područja LAG-a „Papuk“ definiranim tijekom izrade SWOT analize.</p> <p>Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju potrebe područja LAG-a koja se odnosi na povećanje kvalitete života na području LAG-a (P3) čime se izravno utječe na smanjenje depopulacije područja. Intervencija izravno doprinosi međusektorskoj i međugeneracijskoj solidarnosti i suradnji te umrežavanju i društvenoj inkluziji stanovnika uz očuvanje tradicijskih vrijednosti područja. Intervencija putem potpore i jačanja kapaciteta izravno utječe na rješavanje potrebe razvoja poljoprivrednih područja ali i</p>

<p>- doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a</p> <p>- opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije</p> <p>- ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS</p>	<p>gospodarstva u cjelini (P1, P2) kao i održivom korištenju ruralne društvene i komunalne infrastrukture kojom se pruža adekvatan prostor i sadržaj za djelovanje dionika. Intervencijom se pruža potpora međusobnoj sinergiji lokalnih razvojnih dionika usmjerenom jačanju kapaciteta dionika, prijenosu znanja i vještina, prijenosu dobre prakse, očuvanju baštine, umrežavanju te posebno, aktivnostima usmjerenim osjetljivim skupinama društva i njihovoj inkluziji. Intervencijom se potiče primjena inovativnih metoda i tehnika te primjena digitalnih komunikacijskih tehnologija u svrhu jačanja suradnje na svim razinama. Detaljna obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se, u okviru ove intervencije, pružiti potpora razvojnim potrebama LAG-a bit će na navedena u natječaju LAG-a.</p> <p>Fokus intervencije usmjeren je na razvoj komunikacije, suradnje i povezanosti svih sastavnica i interesnih skupina LAG-a, jačanje razmjene iskustava, prijenosa dobre prakse putem zajedničkih razvojnih projekata i aktivnosti za povećanje kapaciteta stanovnika, povećanje kvalitete života, društvenu inkluziju, zaštitu okoliša te očuvanje i promociju lokalnog gospodarstva, tradicije, kulturno-povijesne i prirodne baštine i sl. te razvoj vidljivosti cjelokupnog područja kao jedinstvene destinacije.</p> <p>Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 77. uključujući članak 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija izravno doprinosi Specifičnom cilju 2 LRS: Razvoj kohezije lokalne zajednice budući omogućuje potporu razvoju suradnje, partnerstva, umrežavanja, jačanja kapaciteta, društvene inkluzije i društvenih inovacija između različitih razvojnih sektora i različitih generacija, a povezano sa očuvanjem i održivim korištenjem baštinske razvojne osnove, čime se izravno postiže kohezija lokalne zajednice i dodana vrijednost LEADER-a.</p> <p>Intervencija doprinosi Općem cilju (OC) LRS: Jačanje otpornosti lokalne zajednice budući doprinosi općem socioekonomskom razvoju područja kroz jačanje endogenih ljudskih potencijala područja, jačanjem njihove integracije i međusobne suradnje, izravno doprinosi povećanju otpornosti lokalne zajednice.</p> <p><u>Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnom cilju (SC/SO) 8 ZPP-a: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem slijedećih pokazatelja:</u></p> <p>R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem <u>min. 5 projekata</u> kojima se doprinosi Pametnim selima</p> <p>R.42 Promicanje socijalne uključenosti putem broja <u>min. 15 osoba</u> obuhvaćenih projektima kojima je dodijeljena potpora</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno u uvodnom dijelu. U okviru ove intervencije, uz doprinos inovativnosti, izravno i značajno, doprinosi se i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na socijalnu (društvenu) interakciju stanovnika i/ili aktivnosti produblivanja solidarnosti, empatije prema ranjivim skupinama, jačanje kohezije zajednice (inkluzija) i/ili jačanje kapaciteta lokalnih razvojnih dionika i/ili očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja i/ili na jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja ○ lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem
---	---

	<p>projektnih aktivnosti koje se odnose na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ rezultatima i učincima politike putem partnerskih projekata i/ili putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.) i/ili aktivnosti potpore izvrsnosti i/ili jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika i/ili jačanja volontiranja. <p>Različitoost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, uz gore navedeno, očituje se i u potpori povećanju kvalitete života stanovnika pomoću međusektorske suradnje usmjerene jačanju kapaciteta i djelovanja putem zajedničkih projekata odnosno projekata kojima se isključivo ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.</p>
Ciljani korisnici	<p>Pravne osobe javnog prava i/ili pravne osobe privatnog prava. Detaljna razrada prihvatljivih korisnika bit će navedena u natječaju LAG-a.</p>
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p><u>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – imati sjedište, uključujući podružnicu, unutar područja LAG-a, putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do protoka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; – imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u LAG natječaju.</p>
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	<p><u>Temeljni uvjeti prihvatljivosti projekata su:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata – ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) <p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na razvoj projekata suradnje usmjerenim na razvoj komunikacije, prijenosa znanja i vještina, primjera dobre prakse i dr. za jačanje kapaciteta i potporu jačanja lokalne zajednice s naglaskom na inkluziju osjetljivih skupina društva u svrhu jačanja kvalitete života stanovnika.</p> <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti sljedeće prihvatljive aktivnosti: građenje (izgradnja nove građevine i/ili rekonstrukcija i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine, edukacijsko-informativne aktivnosti, promotivne aktivnosti i dr. Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata biti će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija odabira su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vrsta projekta (prednost imaju projekti koji se provode u partnerstvu) - tematsko područje provedbe projekta (prednost će imati projekti koji doprinose očuvanju prirodne i/ili kulturne baštine) - iskustvo u provedbi projekata (prednost će imati korisnici koji imaju više iskustva u provedbi projekata) - dužina poslovanja korisnika (prednost će imati korisnici koji duže posluju) - ciljani korisnici (prednost će imati projekti koji uključuju veći broj ciljanih korisnika i/ili osjetljive skupine društva) - doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a kroz koncept Pametnih sela (prednost će imati projekti koji doprinose digitalizaciji i/ili doprinose okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena)

	Razrada načela kriterija odabira odrediti će se u LAG natječaju.
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 100% prihvatljivih troškova projekta. Dodatno će se definirati u LAG natječaju.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	0

R. br.		
1.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	5
2.	Naziv pokazatelja	R.42 Promicanje socijalne uključenosti
	Mjerna jedinica	Broj osoba
	Ciljna vrijednost	15

Skupni prikaz svih pokazatelja za sve intervencije LRS

Intervencija LRS	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Doprinos pokazateljima rezultata ZPP	Ciljna vrijednost po godinama						Ukupna vrijednost	
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.		2029.
1.1.	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj PG-ova koji primaju potporu	R.3/SC2	0	0	0	0	1	4	0	5
1.1.	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj PG-ova koji primaju potporu	R.9/SC2	0	0	0	0	2	8	0	10
1.1.	Ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uključujući biološke (u megavatima), za koja je dodijeljena potpora	MW	R.15/SC4	0	0	0	0	0	0,02	0	0,02
1.1.	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u okviru ZPP-a kojima se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te proizvodnji obnovljive energije ili biomaterijala	Broj PG-ova koji primaju potporu	R.16/SC4	0	0	0	0	0	5	0	5
1.1.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	1	0	1
1.1.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	0	2	0	2

1.1.	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	R.39/SC8	0	0	0	0	0	2	0	2
1.1.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	2	8	0	10
1.2.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	0	1	1
1.2.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	0	0	1	1
1.2.	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	R.39/SC8	0	0	0	0	0	0	3	3
1.2.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	0	0	3	3
2.1.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	3	0	2	5
2.1.	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi	R.41/SC8	0	0	0	0	1.000	0	2.000	3.000
2.2.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog	R.37/SC8	0	0	0	0	0	0	0	0

		radnog vremena (FTE)									
		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	0	5	0	5
2.2.	Broj osoba obuhvaćenih projektima socijalne uključenosti za koje je dodijeljena potpora	Broj osoba	R.42/SC8	0	0	0	0	0	15	0	15

Prikaz kriterija na temelju kojih projekti iz intervencije doprinose provedbi koncepta Pametnih sela

Br.	Kriterij koji doprinosi provedbi koncepta Pametnih sela	Kriteriji LAG-a na temelju kojih se projekti svrstavaju u projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela
1.	inovativna i pametna rješenja u selima	inovativnost na razini LAG-a (obrazloženo u zajedničkim značajkama za sve intervencije)
2.	digitalizacija u poljoprivredi i ostalim društvenim aktivnostima u selima	aktivnosti/ulaganja u digitalizaciju u poljoprivredi, te digitalizaciju u nepoljoprivrednim djelatnostima, u javnu društvenu i komunalnu infrastrukturu i usluge, uključujući aktivnosti stjecanja znanja i vještina za digitalnu tranziciju
3.	doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima.	ulaganja/aktivnosti kojima se doprinosi zaštiti okoliša i otpornosti na klimatske promjene, uključujući jačanje svijesti i razvoj znanja i vještina za zelenu tranziciju

5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima

Postupak odabira projekata na LAG natječajima definira se internim proceduralnim aktima LAG-a, odnosno prije objave prvog LAG natječaja izradit će se Pravilnik za odabir projekata na natječajima LAG-a u kojem će biti definirani detalji postupka odabira projekata, a sastoji se od slijedećih faza: Priprema i objava LAG Natječaja; Podnošenje i zaprimanje Zahtjeva za potporu; Ocjenjivanje projekata; Odabir projekata od strane Upravnog odbora (UO) LAG-a; Izdavanje odluka i podnošenje prigovora te Objava rezultata LAG natječaja.

Postupak odabira projekata na LAG razini započinje **pripremom i objavom LAG natječaja**, koji mora biti usklađen s važećom LRS i Pravilnikom o provedbi lokalnih razvojnih strategija unutar intervencije 77.06. „Potpora LEADER (CLLD) pristupu“ iz Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023.-2027. kao i svim njegovim izmjenama i dopunama. Tekst LAG natječaja, zajedno s priložima i obrascima, kao i sve njegove kasnije izmjene, ispravke ili poništenja odobrava UO LAG-a. LAG natječaj mora biti objavljen najmanje 20 dana, a samo razdoblje podnošenja Zahtjeva za potporu mora trajati najmanje mjesec dana. U toku objave LAG natječaja, tj od dana objave LAG natječaja do najkasnije 15 dana prije roka za početak podnošenja Zahtjeva za potporu korisnici mogu postavljati pitanja vezana uz LAG natječaj, a za potrebe natječaja LAG je obavezan održati najmanje jednu radionicu. Način **podnošenja i zaprimanja Zahtjeva za potporu** biti će jasno naznačen u LAG natječaju. Svakom Zahtjevu za potporu dodjeljuje se jedinstveni identifikacijski broj (evidencijski broj - EBr) na koji se poziva u svakom daljnjem postupanju LAG-a te se evidentira datum zaprimanja istog. Djelatnici LAG-a otvaraju prijavni dosje projekta, rade presliku Zahtjeva za potporu te utvrđuju popis prijavljenih korisnika izradom inicijalne rang liste. U slučaju nedovoljno raspoloživih sredstava za sve Zahtjeve za potporu utvrđuje se prag raspoloživih sredstava, koji se definira kao crta iznad koje se nalaze svi zahtjevi za potporu za koje ima dovoljno raspoloživih sredstava na LAG natječaju. Projekti koji se nalaze iznad praga idu dalje u obradu, odnosno na **ocjenjivanje projekata**. Isto obavlja Ocjenjivački odbor, a ocjenjivači mogu biti djelatnici LAG-a i/ili druge osobe koje UO LAG-a za to imenuje. Ocjenjivači ne mogu biti članovi UO LAG-a ili tijela za prigovore zbog jasne raspodjele dužnosti i funkcija. Ocjenjivanje podrazumijeva slijedeće provjere Zahtjeva za potporu:

pravovremenost i potpunost, usklađenost korisnika i projekta s uvjetima natječaja, utvrđivanje prihvatljivih projektnih aktivnosti u skladu s LAG natječajem, dodjelu bodova u skladu s kriterijima odabira, te utvrđivanje intenziteta i iznosa potpore. U slučaju nepotpunosti Zahtjeva za potporu korisniku se šalje zahtjev za dopunu. Ocjenjivački odbor predlaže UO LAG-a projekte za odabir temeljem definirane rang liste, a pravila rangiranja se jasno definiraju u LAG natječaju. Završetkom postupka ocjenjivanja i izrade Rang liste započinje **odabir projekata od strane UO LAG-a**, koji mora biti relevantan. Nakon odabira projekata od strane UO LAG-a započinje postupak izdavanja odluka i podnošenja prigovora. Nakon završetka odabira projekata od strane UO LAG-a korisnicima se izdaju odluke, a na koje korisnici imaju pravo **podnijeti prigovor**. Prigovor na odluke LAG-a rješava Tijelo LAG-a nadležno za prigovore, čije su odluke konačne. Završna faza odabira projekata na LAG razini je **objava rezultata LAG natječaja**, odnosno objava konačne rang liste na mrežnoj stranici LAG-a. Nakon završetka natječaja i postupka odabira projekata na razini LAG-a, sva postupovna dokumentacija i odluke dostavljaju se Agenciji za plaćanja na završnu provjeru, koja nakon provedenih provjera donosi konačnu odluku (odluka o dodjeli sredstava ili odluka o odbijanju projekta).

Kod postupanja s dokumentacijom LAG-a vezanom uz LAG natječaj (zaprimanje, izdavanje, evidentiranje, obrada, otpremanje, čuvanje i arhiviranje dokumentacije) potrebno je pridržavati se pravila propisanih internim aktima sukladnim odredbama važećih zakonskih propisa.

LAG može provoditi međuteritorijalne i transnacionalne projekte suradnje. Da bi provedba projekta suradnje bila prihvatljiva isti mora biti opisan u LRS LAG-a, a između partnera mora biti sklopljen Sporazum o suradnji. Provedba projekta mora završiti u roku od 36 mjeseci od donošenja odluke, a u slučaju građenja i/ili opremanja mora se jasno naznačiti tko preuzima vlasništvo nad imovinom. Intenzitet potpore može iznositi do 100% prihvatljivih troškova, a predmet ulaganja mora biti u funkciji i ne smije promijeniti vlasništvo ni namjenu najmanje 5 godina od dana konačne isplate.

5.5. Usklađenost LRS sa ZPP

Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Intervencija LRS	Usklađenost sa specifičnim ciljevima ZPP-a (uključujući međusektorski/horizontalni)
OC. Jačanje otpornosti lokalne zajednice	SC1: Jačanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva područja LAG-a	INT 1.1. Jačanje konkurentne i okolišno prihvatljive proizvodnje lokalne hrane	SC ZPP 2 SC ZPP 4 SC ZPP 8
		INT 1.2. Jačanje ruralnog gospodarstva	SC ZPP 8
	SC2: Razvoj kohezije lokalne zajednice	INT 2.1. Razvoj ruralne infrastrukture i usluga	SC ZPP 8
		INT 2.2. Jačanje integracije lokalne zajednice	SC ZPP 8

Doprinos ključnim razvojnim politikama na regionalnoj razini

SC 1 LRS putem provedbe intervencije 1.1 te intervencije 1.2, SC 2 LRS putem provedbe intervencije 2.2 izravno doprinose ostvarenju *Prioriteta 1. Osnajivanje gospodarstva Županije*

u okviru doprinosa provedbi *Plana razvoja Virovitičko-podravske županije od 2021.-2027. godine*. SC 2 LRS putem provedbe intervencije 2.1 izravno doprinosi ostvarenju *Prioriteta 2. Unaprjeđenje kvalitete življenja te Prioriteta 3. Zelena tranzicija i kvalitetno upravljanje prostorom i okolišem* u okviru doprinosa provedbi *Plana razvoja Virovitičko-podravske županije od 2021.-2027. godine*.

SC 1 LRS putem provedbe intervencije 1.1 te intervencije 1.2, SC 2 LRS putem provedbe intervencije 2.1 izravno doprinose ostvarenju *Operativnog cilja 1. Razvoj destinacijskog doživljaja* u okviru doprinosa *Strategiji razvoja turizma Virovitičko-podravske županije do 2030. godine*. SC 2 LRS putem provedbe intervencije 2.2 izravno doprinosi *Operativnom cilju 2. Podizanje kvalitete upravljanja i ljudskih resursa* u okviru doprinosa *Strategiji razvoja turizma Virovitičko-podravske županije do 2030. godine*, dok cjelokupna strategija putem oba SC sa 4 intervencije te potporom inovativnim rješenjima i jačanjem prepoznatljivosti područja integralno doprinosi *Operativnom cilju 3. Stvaranje prepoznatljivosti* u okviru doprinosa *Strategiji razvoja turizma Virovitičko-podravske županije do 2030. godine*.

6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS

6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS

Osim standardne upravljačke strukture LAG-a "Papuk", kao udruge, u LAG-u je zaposlena jedna osoba na neodređeno s punim radnim vremenom na radnom mjestu voditeljice LAG-a, te jedna osoba na određeno na radnom mjestu stručnog suradnika s punim radnim vremenom. Sve zaposlene osobe u LAG-u imaju visoku stručnu spremu. Sposobnosti zaposlenih za učinkovito upravljanje LAG-om ogledaju se u dosad postignutim rezultatima, a to je uspješno provedena LRS i projekti navedeni u Tablici br. 19. Također, uspješno animiranje i suradnja s dionicima javnog, gospodarskog i civilnog sektora na čitavom području te prepoznatljivost LAG-a „Papuk“ svjedoče o kvaliteti njegovog ljudskog kapitala. Svi zaposleni svoja znanja i vještine sustavno usavršavaju putem edukacija i treninga, sudjelovanja na skupovima i konferencijama, na stručnim sastancima na županijskoj i državnoj razini te kroz razmjenu iskustava s drugim LAG-ovima u Hrvatskoj.

Sredstava za predfinanciranje, za nesmetan rad LAG-a, i dalje se planiraju koristiti iz članarina, članova lokalnog partnerstva (samofinanciranje), a koja su na trenutnoj razini od 7.500,00 eura godišnje. Veći dio sredstava za predfinanciranje čine i akumulirana sredstva LAG-a iz članarina, a koja nisu iskorištena u prijašnjim godinama u okvirnom iznosu od 50.000,00 eura, tako da LAG trenutno nema problema s likvidnošću. U narednom razdoblju očekuje se daljnja akumulacija sredstava ostvarenih kroz članarine, s time da se visina članarine planira povisiti na 13.000 eura. Za nesmetan rad LAG-a i provedbu LRS, potrebne su tri zaposlene osobe. Očekivana sredstva kroz LEADER program, neće biti dostatna za financiranje tri zaposlene osobe, već se razlika planira financirati sredstvima iz članarina, ali i kroz provedbu nekih drugih EU i nacionalnih projekata.

Članovi LAG-a, koji su kroz LAG uspješno prošli edukaciju za pripremu i provedbu projekata, također uspješno apliciraju i provode projekte za svoje udruge, tvrtke, institucije.

Grad i općine, kao osnivači LAG-a, osim brojnih infrastrukturnih projekata, financiranih iz proračunskih sredstava, nacionalnih izvora i EU fondova, provode i ostale projekte, te na taj način pokušavaju poboljšati kvalitetu života svojih stanovnika.

Područje LAG-a obiluje prirodnim i kulturnim resursima koji pružaju mogućnost bavljenja različitim djelatnostima (poljoprivredom, šumarstvom, turizmom). Iako se već vide pomaci u razvoju ljudskih kapaciteta na području LAG-a, još uvijek nedostaje educiranih i kvalitetnih osoba koje bi tu raznolikost i resurse bolje iskoristili i jače doprinijeli razvoju svog područja.

Zbog toga će LAG i ubuduće veliku pažnju posvetiti animaciji, edukaciji, informiranju stanovništva. Osobitu pozornost posvetit će jačanju kapaciteta članova, zaposlenika i volontera LAG-a, kroz usavršavanje, obrazovanje, umrežavanje, razvojne projekte, osposobljavanja, studijska putovanja i sl.

Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS

Godina provedbe LRS	Planirani broj zaposlenih osoba koji rade isključivo na provedbi LRS (animacija, LAG natječaj, ostali uredski poslovi u vezi provedbe LRS), izražen u FTE	Planirani iznos članarina (ukupno) za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Planirani iznos iz ostalih izvora financiranja za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Ukupno planirani iznos za predfinanciranje tekućih troškova i animacije
2023.	3	7.500,00 EUR	50.000,00 EUR	57.500,00 EUR
2024.	2	7.500,00 EUR	50.000,00 EUR	57.500,00 EUR
2025.	2	7.500,00 EUR	50.000,00 EUR	57.500,00 EUR
2026.	3	13.000,00 EUR	50.000,00 EUR	63.000,00 EUR
2027.	3	13.000,00 EUR	80.000,00 EUR	93.000,00 EUR
2028. (n+2)	3	13.000,00 EUR	80.000,00 EUR	93.000,00 EUR
2029. (n+2)	3	13.000,00 EUR	80.000,00 EUR	93.000,00 EUR

6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS

LAG „Papuk“ će provoditi praćenja i vrednovanje provedbe LRS, sukladno definiranom Statutom u okviru redovnog izvješćivanja Skupštine LAG-a, koristeći regulatorni okvir za praćenje i ocjenu učinka (PMEF) temeljem Uredbe o zajedničkim odredbama (EU) br. 2021/1060, okvira za praćenje i ocjenjivanje uspješnosti iz Uredbe (EU) br. 2021/2115, Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2021/2290, i evaluacije strateških planova ZPP-a te pružanje informacija za praćenje i evaluaciju iz Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2022/1475.

Proces praćenja planirat će se i temeljem: Smjernica za izradu evaluacijskih planova ZPP-a, a koje ističu specifičan značaj praćenja pokazatelja LRS u doprinosu SP ZPP-a te praćenja i vrednovanja dodane vrijednosti LEADER-a. Isto tako, LAG će planiranje doprinosa dodanoj vrijednosti LEADER-a pripremiti temeljem postojeći Smjernica za evaluaciju LEADER-a/CLLD-a (ENRD, 2017.) kao i novih za programsko razdoblje 2021. (2023. za SP ZPP)-2027.. Dodanom vrijednosti LEADER-a ujedno se doprinosi i postizanju cilja 5. kohezijske politike EU „Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa“ (Uredba (EU) br. 2021/1060).

Podatci koje će pratiti LAG odnose se na praćenje pokazatelja dodane vrijednosti intervencije LEADER putem rada LAG-a (tekući rad i animacija) kao i putem provedbe LRS na razini operacija (projekata), a koji su osnova za vrednovanje (evaluaciju). U ovom programskom razdoblju postoji velika potreba da se pokaže dodana vrijednost LEADER-a u usporedbi s potporama koje se pružaju putem intervencija SP ZPP-a te iz drugih izvora. Dodana vrijednost LEADER-a proizlazi iz potpune primjene 7 načela LEADER-a. Aktivnosti provedbe LRS moraju jasno dokazati dodanu vrijednost pristupa LEADER integriranom pristupu ruralnom razvoju.

LAG će provedbu LRS pratiti na razini postizanja ciljeva identificiranih u LRS putem Plana praćenja pokazatelja (koji sadrži pokazatelje LRS te dodane vrijednosti LEADER-a, terminski

plan te zadaće) putem kojih će pratiti rad LAG i provedbu intervencija LRS i strategije u cjelini. Projekti odnosno operacije imati će zajedničke pokazatelje prema kojima će se podatci prikupljati. Temeljem Plana praćenja pokazatelja LAG će uspostaviti sustav izvješćivanja kvantitativnih i kvalitativnih elemenata potrebnih za praćenje operacija odnosno projekata za provedbu intervencija LAG-a te o istima izvješćivati Upravljačko tijelo putem izvješća na godišnjoj razini.

LAG će imati imenovanog zaposlenika zaduženog za praćenje rada LAG-a i projekata (operacija) za provedbu intervencija LAG-a kao i analizu o napretku provedbe ukupne LRS te rezultatima postignutim financiranjem iz intervencije LEADER.

LAG će, u svoj redovni rad, uključiti aktivnosti animacije povezane sa praćenjem i vrednovanjem LRS, a kako bi mogao sumirati postignute rezultate i njihove doprinose na godišnjoj razini, te temeljem provedenih analiza djelovati u narednoj godini provedbe LRS. LAG će, također, izraditi Plan vrednovanja (evaluacije) LRS najmanje 2 puta tijekom trajanja LRS. Isto tako, LAG će sudjelovati u svakom vrednovanju intervencije LEADER ili SP ZPP-a koje će se provoditi sa nacionalne razine.

Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP

Naziv pokazatelja rezultata ZPP (RI)	Naziv mjerne jedinice	Mjerna jedinica	Intervencija LRS (naziv i/ili kod)	Ciljna vrijednost po godinama							Ukupna vrijednost
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
R.3 Digitalizacija poljoprivrede	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.1.	0	0	0	0	1	4	0	5
R.9. Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.1.	0	0	0	0	2	8	0	10
R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora	Ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uključujući biološke (u megavatima), za koja je dodijeljena potpora	MW	1.1	0	0	0	0	0	0,02	0	0,02
R.16 Ulaganja povezana s klimom	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u okviru ZPP-a kojima se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te proizvodnji obnovljive energije ili biomaterijala	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.1.	0	0	0	0	0	5	0	5
R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	1.1./1.2.	0	0	0	0	0	1	1	2

R.39 Razvoj ruralnoga gospodarstva	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	1.1./1.2.	0	0	0	0	0	2	3	5
R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	1.1./1.2./2.1./2.2.	0	0	0	0	5	13	5	23
R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnog stanovništva koje ima koristi	2.1.	0	0	0	0	1.000	0	2.000	3.000
R.42 Promicanje socijalne uključenosti	Broj osoba obuhvaćenih projektima socijalne uključenosti za koje je dodijeljena potpora	Broj osoba	2.2.	0	0	0	0	0	15	0	15

7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

7.1. Financijski plan provedbe LRS

Financijski plan prikazuje predviđanje rashoda za provedbu LRS za programsko razdoblje 2023.-2027. kako bi se osigurala proračunska sredstva za zatvaranje programa u godinama 2028.-2029. Financijski plan predstavlja sažeti prikaz alokacija za provedbu zadaća LAG-a i postizanje ciljeva LRS, a time i doprinosa postizanju specifičnih i općih ciljeva SP ZPP-a RH kao i 5. cilja Kohezijske politike EU „Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa“ za LEADER/CLLD.

LAG provedbom financijskog plana doprinosi postizanju ciljeva horizontalnih politika EU (Zeleni plan, digitalna tranzicija, Dugoročna vizija za ruralna područja, Pametna sela i dr.). Financijski plan sažeto prikazuje vrijednost za novac i izravno je povezan sa Akcijskim planom provedbe LRS.

Financijski plan sadrži postotak ukupne financijske alokacije LRS potreban za njezinu provedbu putem projekata razvojnih dionika u okviru alokacija za 4 intervencije LRS u ukupnom iznosu od 72% ukupne alokacije dodijeljene LAG-u za programsko razdoblje 2023.-2027. Uključuje predviđanje iznosa za prihvatljive troškove projekata lokalnih razvojnih dionika za postizanje ciljeva LRS i ostvarivanje njezine dodane vrijednosti. Za projekte suradnje (njihovu pripremu i provedbu), a koje će provoditi LAG, predviđeno je do 3% ukupne alokacije.

Za aktivnosti koje se odnose na tekuće troškove i animaciju, odnosno upravljanje provedbom LRS, kojih je isključivi korisnik LAG, planom je predviđeno maksimalno dopuštenih 25% ukupne alokacije. Troškovi animacije odnose se na aktivnosti promicanja LRS i jačanje kapaciteta šire lokalne zajednice kao i potencijalnih nositelja (promotora) projekata za provedbu LRS. Posebna pažnja će se posvetiti jačanju kapaciteta dionika koji do sada nisu imali koristi od financiranja iz programa LEADER kao i onih zajednica i skupina koje su u nepovoljnom položaju. Tekući, odnosno administrativni troškovi odnose se na prihvatljive operativne troškove LAG-a povezane sa provedbom LRS, što uključuje troškove plaća djelatnika LAG-a, režijske troškove, promidžbu, komunikaciju, financijsko upravljanje i reviziju te praćenje i evaluaciju provedbe LRS.

Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Raspored sredstava po godinama (%)							Ukupno za cijelo programsko razdoblje po intervenciji (%)	Od toga za projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela (postotak alokacije u odnosu na ukupnu alokaciju)
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.		
1.1	0,00	0,00	0,00	0,00	7,00	20,00	0,00	27,00	13,50
1.2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10,00	10,00	5,00
2.1	0,00	0,00	0,00	0,00	15,00	0,00	15,00	30,00	15,00
2.2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,00	0,00	5,00	2,50
Tekući troškovi i animacija	0,00	3,30	4,20	4,20	4,20	4,20	4,90	25,00	n/p
Priprema i provedba projekata suradnje	0,00	0,00	0,00	0,00	1,50	1,50	0,00	3,00	n/p
UKUPNO	0,00	3,30	4,20	4,20	27,70	30,70	29,90	100,00	36,00

7.2. Akcijski plan provedbe LRS

Akcijski plan predstavlja nacrt načina na koji LAG predlaže rješavanje prioriternih razvojnih potreba i korištenje vlastitog razvojnog potencijala, kako je utvrđeno procesom izrade LRS. On daje okvir za provedbu LRS definiranjem dinamike otvaranja natječaja LAG-a za prikupljanje i odabir projekata (operacija) lokalnih razvojnih dionika područja. On daje dinamički okvir za potporu postizanja ciljeva LRS a time i ciljeva SP ZPP-a te drugih povezanih i horizontalnih politika EU.

LAG „Papuk“, kroz predviđene godine provedbe LEADER mjere i četiri kreirane intervencije, planira raspisati pet LAG Natječaja. Natječaji se planiraju raspisivati od početka 2025. godine do kraja 2027. godine. Za svaku intervenciju planiran je raspisati jednog natječaja osim za intervenciju 2.1. za koju je planiran raspisati dva natječaja. Zbog velikog iskustva koje je LAG stekao provedbom prošle LEADER mjere, u planu je da se prvo raspisuje natječaji namijenjeni razvoju ruralne infrastrukture i usluga (INT 2.1.) i jačanje konkurentne i okolišno prihvatljive proizvodnje lokalne hrane (INT 1.1.), a kada se stekne određeno iskustvo u novom programskom razdoblju, u planu je raspisati natječaja za jačanje integracije lokalne zajednice (INT 2.2.), te za jačanje ruralnog gospodarstva (INT 1.2.).

U 2025. godini prvo se planira raspisati LAG Natječaja za intervenciju 2.1. *Razvoj ruralne infrastrukture i usluga*, a sredstva koja se ne iskoriste u prvom raspisu, plasirat će se kroz drugi raspis iste intervencije, predviđen za 2027. godinu. Nakon toga, krajem 2025. godine planira se raspisati natječaj za intervenciju 1.1. *Jačanje konkurentne i okolišno prihvatljive proizvodnje lokalne hrane*.

U 2026. godini slijedi raspisivanje LAG natječaja za intervenciju 2.2. *Jačanje integracije lokalne zajednice*.

U 2027. godini prvo se planira raspisati LAG natječaj za intervenciju 1.2. *Jačanje ruralnog gospodarstva*, a zatim drugi LAG natječaj za intervenciju 2.1. *Razvoj ruralne infrastrukture i usluga*.

LAG „Papuk“ planira provedbu dva projekta suradnje, jedan međuteritorijalni i jedan transnacionalni. S prvim projektom suradnje namjerava se započeti krajem 2025. godine, dok s drugim projektom tijekom 2026. godine.

Kroz INT LEADER 77.06 iz SP ZPP u cijelom razdoblju provedbe novog programskog razdoblja, planira se daljnja animacija, edukacija i informiranje članova LAG-a i ostalih stanovnika LAG područja te edukacija zaposlenika LAG-a, a sve kako bi se ojačali ljudski kapaciteti i na taj način doprinijelo općem razvoju područja.

Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Broj natječaja LAG-a							Ukupno
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
1.1	0	0	1	0	0	0	0	1
1.2	0	0	0	0	1	0	0	1
2.1	0	0	1	0	1	0	0	2
2.2.	0	0	0	1	0	0	0	1
UKUPNO	0	0	2	1	2	0	0	5

8. PRILOZI

Prilog 1.

Prilog 1. LRS LAG-a „Papuk“ odnosi se na pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture na području LAG-a.³² Unutar tablice prikazani su podaci koji se odnose na broj adresa unutar JLS LAG-a, infrastrukturu koja je raščlanjena na mreže kao što su: ADSL, VDSL, FTTA, FTTC i FTTH, zatim broj adresa na kojima je dostupna prethodno navedena infrastruktura te brzinu interneta.

Tablica 1.1: Pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture na području

Elektroničko-komunikacijska infrastruktura prema JLS unutar LAG-a „PAPUK“						
JLS	Broj adresa u JLS	Infrastruktura	Broj adresa na kojima je dostupna infrastruktura	Brzina interneta		
				2 do 30 Mbit/s	30 do 100 Mbit/s	100+ Mbit/s
Općina Crnac	864	ADSL	124	124	0	0
		VDSL	499	124	375	0
		FTTA	0	0	0	0
		FTTC	0	0	0	0
		FTTH	1	0	0	1
Općina Čačinci	1.538	ADSL	273	273	0	0
		VDSL	827	538	289	0
		FTTA	1	0	0	1
		FTTC	0	0	0	0
		FTTH	1	0	0	1
Općina Mikleuš	778	ADSL	174	174	0	0
		VDSL	354	204	150	0
		FTTA	0	0	0	0
		FTTC	0	0	0	0
		FTTH	0	0	0	0
Grad Orahovica	2.451	ADSL	469	469	0	0
		VDSL	1.056	251	805	0
		FTTA	0	0	0	0
		FTTC	377	33	344	0
		FTTH	4	0	0	4
Općina Zdenci	968	ADSL	328	328	0	0
		VDSL	319	197	122	0
		FTTA	0	0	0	0
		FTTC	0	0	0	0
		FTTH	1	0	0	1
Ukupno:	6.599		4.808	2.715	2.085	8

Izvor: HAKOM – Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti

U tablici je vidljivo kako se na području LAG-a nalazi ukupno 6.599 adresa, od čega je 4.808 adresa na kojima je dostupna EK infrastruktura, što predstavlja 72,86% pokrivenosti elektroničko-komunikacijske infrastrukture. Uzimajući u obzir brzinu interneta, 56,47% adresa na kojima je dostupna elektroničko-komunikacijska infrastruktura koristi Internet brzine 2 do 30 Mbit/s, 43,37% koristi Internet brzine 30 do 100 Mbit/s, a tek 0,16% koristi Internet brzine 100 i više Mbit/s. Na području LAG-a najveću pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture (uzimajući u omjer ukupan broj adresa i ukupan broj adresa na kojima je dostupna EK infrastruktura unutar pojedine JLS) ima grad Orahovica čiji udio pokrivenosti EK infrastrukture iznosi 72,22%, dok je najmanja pokrivenost EK infrastrukture.

³² Tablica 4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a – LRS LAG-a za razdoblje 2023.-2027.

Prilog 2.

Literatura

- Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023.-2027.
- Strategija razvoja poljoprivrede do 2030.
- Nacionalna razvojna strategija RH do 2030.
- Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske
- Evaluacija LEADER-a/CLLD-a, Smjernice; Europska komisija
- Plan razvoja Virovitičko-podravske županije od 2021.-2027. godine
- Strategija razvoja turizma Virovitičko-podravske županije do 2030. godine
- Uputa za izradu LRS i LAG intervencija 2023. - 2027.
- Lokalna razvojna strategija LAG-a Papuk za razdoblje 2014. - 2020. (s produžetkom trajanja do 2022.)